

Sisekaitseakadeemia
Politsei- ja piirivalvekolledž

Eduard Kamenski

**Ohud Eesti sisejulgeolekule Kreeka ja Itaalia põgenike
ümbereaigutamisel Eestisse**

Lõputöö

Juhendaja:
Marina Põldma MA

Muraste 2016

SISEKAITSEAKADEEMIA LÕPUTÖÖ ANNOTATSIOON

Politsei- ja piirivalvekolledž	Kaitsmine: Juuni 2016
<p>Töö pealkiri eesti keeles: Ohud Eesti sisejulgeolekule Kreeka ja Itaalia põgenike ümberpaigutamisel Eestisse</p> <p>Töö pealkiri võõrkeeles: Threats to Estonian internal security resulting from relocation of refugees from Italy and Greece to Estonia</p> <p>Lühikokkuvõte:</p> <p>Lõputöö on 45 leheküljel. Lõputöö koosneb kahest osast – teoreetilisest ja empiirilisest. Töö on kirjutatud eesti keeles, eesti- ja ingliskeelse kokkuvõttega. Töö sisaldab kahte tabelit ning ühte lisa. Lõputöö metoodikateks on uuriv analüüs ja kvalitatiivne uuring. Kasutatud on 53 allikat, millest 18 on võõrkeelsed.</p> <p>Lõputöö eesmärgiks on selgitada välja, millised ohud sisejulgeolekule võib tuua Kreekast ja Itaaliast põgenike ümberpaigutamine Eestisse ning leida võimalikke viise kuidas neid ohte enneaegselt tuvastada ja ennetada.</p> <p>Eesmärgi saavutamiseks autor täitis uurimisülesandeid. Esimese ülesandena autor töötas läbi nii eestikeelseid kui võõrkeelseid allikaid, mis on seotud antud töös püstitatud uurimusküsimustega ning tõi välja peamised ohud, mis kaasnevad põgenike ümberpaigutamisega. Samuti, allikate läbitöötamisel, autor tõi välja ennetusmeetmed põgenike ümberpaigutamisest tulenevate ohtude ennetamiseks ning ameteid ja organisatsioone, mis sellega tegelevad. Teiseks uurimisülesandeks oli viia läbi ekspertintervjuud. Ekspertintervjuusid viidi läbi ajavahemikus märts – aprill 2016. Uurimise raames viidi läbi intervjuu 11 inimestega. Kolmas uurimisülesande oli uurimise tulemuste ja teoreetiliste seisukohtade võrdlemine. Võrdluses esines sarnaseid arvumusi: Esineb oht kultuurilises ja religioosses sfääris; Esineb oht tuua sisse haigused, mis ei ole levinud Eestis; Äärmuslike ja ekstremistlike organisatsioonide tekke oht; Koormuse oht riigi majandusele ja sotsiaalsüsteemile; ümberpaigutatavate vastu toime pandud kuritegevuse tase kasvu oht; Eestis hakkamasaamist raskendav keelebarjäär. Erinevused, mis esinesid võrdluses on järgmised: positiivne efekt tööturule ja riigi demograafilisele olukorrale, ettepanek äärmuslikkudele vabahingute liikmetele liituda riigi poolt heakskiidetud organisatsioonidega.</p>	
Võtmesõnad: põgenikud, pagulased, Kreeka, Itaalia, ümberpaigutamine, ohud, sisejulgeolek, Eesti.	
Võõrkeelsed võtmesõnad: Refugees, Greece, Italy, relocation, threats, internal security, Estonia.	
Lõputöö seos riiklike arengukavade ja prioriteetidega: lõputöö teema on aktuaalne seoses hetkeolukorraga Euroopas ja Eesti kohustusega võtta vastu põgenikke.	
Töö autor: Eduard Kamenski	
Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad, kirjalikest allikatest ja mujalt allikatest saadud info on nõuetekohaselt viidatud. Olen nõus oma lõputöö avaldamisega elektroonilises keskkonnas.	
Allkiri:	
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja:	Allkiri:
Kaitsmisele lubatud	
Kolledži direktor:	Allkiri:

SISUKORD

SISEKAITSEAKADEEMIA LÕPUTÖÖ ANNOTATSIOON	2
MÕISTETE JA LÜHENDITE LOETELU	4
SISSEJUHATUS	5
1. TEOREETILINE OSA	8
1.1. Põgenikud Eestis	8
1.1.1. Põgeniku olemus Eestis	8
1.1.2. Statistika	9
1.2 Võimalikud sisejulgeoleku ohud Eestis.....	12
1.2.1. Taotleja või põgeniku isikutuvastus, profiil ja vastuvõtukriteeriumitele vastavus	13
1.2.2. Oht avalikule korrale ja kuritegevuse kasv.....	14
1.2.3. Kultuuri ja usuga seotud ohud	14
1.2.4. Oht tööturule, majandusele, sotsiaalsüsteemile.....	15
1.2.5. Uute haiguste sissetoomine	16
1.2.6. Äärmuslike/natsionalistlike organisatsioonide tekkimine Eestis	17
1.2.7. Kokkuvõtte võimalikest ohtudest	17
1.3. Meetmed ohtude ennetamiseks Eestis	18
1.3.1. Taotleja või põgeniku isiku tuvastus, profiil ja vastuvõtukriteeriumitele vastavus	19
1.3.2. Ohud avalikule korrale ja kuritegevuse kasvu ennetamine	19
1.3.3. Kultuuri ja usuga seotud ohtude ennetamine.....	20
1.3.4. Oht tööturule, majandusele, sotsiaalsüsteemile.....	21
1.3.5. Uute haiguste sissetoomine	21
1.3.6. Äärmuslike/natsionalistlike organisatsioonide tekkimine Eestis	22
1.4. Sisejulgeolekuga tegelevad ametid ja organisatsioonid Eestis.....	23
2. EMPIIRILINE OSA	25
2.1. Uurimise eesmärk ja uurimisküsimused.....	25
2.2. Uuringu läbiviimine ja valim.....	25
2.3. Uuringu tulemused	26
KOKKUVÕTE	37
SUMMARY	39
Kasutatud kirjandus	40
Lisad	45
Lisa. 1 Intervjuu küsimused.....	45

MÕISTETE JA LÜHENDITE LOETELU

Varjupaigataotleja - välismaalane, kes on Eestis esitanud varjupaigataotluse, et saada rahvusvahelist kaitset. Varjupaigataotleja staatus kestab kuni Politsei- ja Piirivalveamet (PPA) või kohtu otsuse jõustumiseni (Politsei- ja Piirivalveamet, s.a.).

Oht - inimene, olukord või asjaolude kogum, mis võib põhjustada kahju ning eeldab suutlikkuse või tahtlikkuse olemasolu (Strachan-Morris, 2012).

Põgenik - välismaalane, kes on lahkunud oma kodakondsusjärgsest riigist või alaliselt asukohamaalt mingi erakorralise sündmuse (nt relvakonflikt, üldine vägivald, inimõiguste rikkumine, looduskatastroof) või tagakiusukartuse tõttu ning kelle kodakondsusjärgne riik ei suuda või ei taha teda kaitsta (International Organization for Migration, s.a.).

Pagulane - 1951. aasta Genfi pagulasseisundi konventsiooni kohaselt, tunnistatakse pagulaseks isik, kes põhjendatult kartes tagakiusamist rassi, usu, rahvuse, sotsiaalsesse gruppi kuulumise või poliitiliste veendumuste pärast, viibib väljaspool kodakondsusjärgset riiki ega suuda või kartuse tõttu ei taha saada sellelt riigilt kaitset või kes nimetatud sündmuste tagajärjel viibib kodakondsusetuna väljaspool oma endist asukohariiki ega suuda või kartuse tõttu ei taha sinna tagasi pöörduda (Riigikogu, 1997).

Risk - võimalus ja tõenäosus, et kedagi või midagi kahjustatakse ohu poolt (The institute of risk management, 2002).

Sisejulgeolek ehk siseturve - tuvastab ja väldib ebaseaduslikke ja sihilikult kuritahtlikke toiminguid, mis kahjustavad inimesi, ühiskonda, ainelisi ja ainetuid väärtusi ning infrastruktuure, kaitseb nende toimingute eest, leevendab rünnete toimet ja tagab jätkusuutlikkuse pärast rünnet (Jaaksoo, 2006).

Sisseränne - EL kontekstis on tegevus, mille käigus asub isik alaliselt elama liikmesriigi territooriumile vähemalt kaheteistkümneks kuuks, olles eelnevalt alaliselt elanud teises liikmesriigis või kolmandas riigis (Eike Luik, 2014).

Varjupaigariik - riik, kust isik ümber asustatakse.

Vastuvõttev riik - (liikmes) riik, milles kolmanda riigi kodanik saab elamisloa (Eike Luik, 2014).

Ümberpaigutamine - 1951. aasta Genfi pagulasseisundi konventsiooni alusel kaitse saanud isiku või täiendava kaitse saanud isiku ümber paigutamine EL liikmesriigist, kes talle kaitse andis, mõnda teise liikmesriiki, kus isikule antakse sarnane kaitse; või isiku ümber paigutamine riigist, kus ta taotleb rahvusvahelist kaitset, liikmesriiki, kes tema taotluse läbi vaatab (Eike Luik, 2014).

SISSEJUHATUS

Migratsioonikriis Euroopas – üks peamistest teemadest 2015-2016 aastal. Paljud Euroopa Liidu (edaspidi EL) riikidest ei pea vastu põgenike sissevoolule Süüriast ja Aafrikast ning võtavad vastu kiireloomulisi meetmeid: kehtestavad kvoodid sissesõitjatele, karmistavad piirikontrolli ning ehitavad müüre. Teised riigid, vastupidi, on valmis aitama põgenikke kohaneda uues keskkonnas, vaatamata sellele, et miljardieurosed kulud jäävad kohalikele eelarvetele. Süüria, Iraani, Afganistani, Eritrea, Somaalia, Nigeeria ja muude ebasoodsas olukorras Aafrika riikide elanikud lahkuvad massiliselt oma kodumaalt, kuna nendes riikides tsiviilisikud on ohustatud terroristide, sõja, piraatide või bandiitide tõttu. Igasugune kodusõda põhjustab alati suurenenud põgenike arvu Euroopasse.

Põgenike massilise rändamise põhjustas mitu tegurit: tänaseni käiv sõda Süürias – riigis, mille märkimisväärne osa on „Islamiriigi“ kontrolli all (Äärmuslikuks tunnustatud ning paljudes riikides keelustatud organisatsioon); jätkuv sõda Liibüas – varem EL pidas edukalt Moammar Gaddafi'ga (poliitik Liibüas, kes juhtis Liibüa aastatel 1969-2011) läbirääkimisi piirikontrollist ning illegaalse migratsiooni karmist mahasurumisest Euroopas, kuid tänapäeval pole sellest kellegagi rääkida; tee Itaaliasse läbi Liibüa on avatud Eritrea ja Somaalia aafriklastele – Tripolist Sitsiiliani on 450 kilomeetrit meritsi; Türgi ja Süüria vahel on nõrgalt kaitstud piir ning võib liikuda Türgist edasi Kreekasse või Balkanile.

Euroopa võtab vastu põgenikke juba aastakümneid – Saksamaa, Prantsusmaa, Rootsi ja teised riigid on valmis levitama oma sotsiaalseid hüvesid mitte ainult oma rahvale. Elatustase Euroopas on üks kõrgemaid maailmas. See on ideaalne koht põgenikele: siin on head sotsiaaltoetused ja suhteliselt madal *ksenofobia* tase – koht, kus võib suhteliselt kiiresti sotsialiseeruda. EL-ini on raske saada – see on kallis, pikk ja eluohtlik tee, kuid see ei hirmuta inimest, kes on kogunud kodusõda.

Lõputöö on kirjutatud **teemal** „Ohud Eesti sisejulgeolekule Kreeka ja Itaalia põgenike ümberpaigutamisel Eestisse“. Teema on oma olemuselt sisejulgeolekuline ja tihedalt seotud Politsei- ja Piirivalveameti (edaspidi PPA) ning teiste ametite igapäevase tööga.

24. septembril 2015. aastal avalikustati EL teatajas EL Nõukogu otsus (EL) 2015/1601 (edaspidi „ELN Otsus“), millega kehtestatakse rahvusvahelise kaitse valdkonnas ajutised meetmed Itaalia ja Kreeka toetamiseks. ELN otsuse eesmärkides on väljatoodud vajalikud tegevused, et ümber paigutada isikuid Kreekast ja Itaaliast EL-i liikmesriikidesse perioodil september 2015 kuni september 2017, kes on esitanud rahvusvahelise kaitse taotluse Itaalias või Kreekas. See lõputöö

on **aktuaalne**, kuna Eesti riik on alates 2004. aasta kevadest EL-i liige ning osaleb ELN-i otsuses määratud tegevustes. Töö **aktuaalsust** rõhutab ka see, et ümberpaigutamises programmis Eesti sisejulgeoleku tagamine on Eesti riigi jaoks tõsine väljakutse, mis toob kaasa raskusi riiklikul tasandil, tekitab kodanikele küsimusi, mille iga aspekt on vaja hoolikalt läbi mõelda ning edukalt realiseerida. Ümberpaigutamiseks on väljatöötatud mitmeasteline süsteem, mis hõlmab sobivate põgenike selekteerimise, ümberpaigutamismenetluse, põgenike transportimiseks vajalike kulude ja eelarve planeerimise ning varustrateegiaid otsuse mittetäitmise korral. Teemat varem ka käsitletud 2014. aastal Marina Põldma magistritöös „Euroopa ühise varjupaigasüsteemi rakendamise seos riigi sisejulgeolekuga“ ja 2015. aastal Siseministeeriumi poolt tellitud rakendusuuringus „Rahvusvahelise kaitse saajate ümberasustamise ja -paigutamise programmides osalemise võimalikud riskid Eesti sisejulgeolekule“.

Lõputöö **uurimisprobleemiks** on küsimus, milliseid ohte Eesti sisejulgeolekule kujutavad Kreekast ja Itaaliast Eestisse ümberpaigutatavad põgenikud.

Uurimisküsimused aitavad saavutada eesmärki ning keskenduvad uurimisprobleemile. Need on koostatud järgmiselt:

- Millised on võimalikud ohud Eesti sisejulgeolekule ümberpaigutamise protsessis?
- Missugust tööd tehakse nende ohtude ennetamiseks?
- Kes peaks tegelema ohtude tuvastamisega ja ennetamisega?

Uurimistöö **eesmärgiks** on selgitada välja, millised ohud sisejulgeolekule võib tuua Kreekast ja Itaaliast põgenike ümberpaigutamine Eestisse ning leida võimalikke viise kuidas neid ohte enneaegselt tuvastada ja ennetada.

Eesmärgi saavutamiseks on autor püstitanud järgmised uurimistöö **ülesanded**:

- Analüüsida põgenike ümberpaigutamise liikmesriikide teadusallikaid, et saada teoreetilisi põhiseisukohti toetavat informatsiooni;
- Viia läbi ekspertintervjuud;
- Teooriale ning uurimistulemustele tuginedes teha järeldusi ümberpaigutamisest tulenevatest võimalikest ohtudest.

Lõputöö on jagatud kaheks peatükiks. Esimene peatükk koosneb teoreetilise kirjanduse osadest. Teoreetiline osa on jagatud kolmeks alapeatükiks, mis keskenduvad teoreetiliste põhiseisukohtade uurimisele ja lahtiseletamisele. Alapeatükkide teemad on järgmised: 1) Põgenikud Eestis; 2) Võimalikud sisejulgeoleku ohud Eestis; 3) Ennetusmeetmed võimalikele sisejulgeoleku ohtudele 4) Sisejulgeoleku ohtudega tegelevad ametid ja organisatsioonid.

Esimeses alapeatükis autor annab ülevaate põgenike olemusest ja esitab küsimusega seotud statistikaid; Teises alapeatükis autor toob välja võimalikud ohud Eesti sisejulgeolekule seoses põgenike ümberpaigutamisega, esitades ka näiteid teistes riikides tekkinud negatiivsetest olukordadest; Kolmandas alapeatükis autor kirjeldab nende ohtude ennetamise meetmeid ning teeb ka oma ettepanekuid ohtude ennetamiseks; Neljandas alapeatükis autor teeb ülevaate Eestis ja EL-is tegelevatest ametitest ja organisatsioonidest, kelle ülesandeks jääb eelpool mainitud ohtude likvideerimine.

Lõputöö teine peatükk koosneb läbiviidud ekspertintervjuudest ja valimi kirjeldamisest, intervjuudest saadud informatsiooni analüüsimisest ning uurimusliku osa kokkuvõttest.

Analüüsides läbitöötatud teadusallikate ja ekspertintervjuudest saadud informatsiooni teeb lõputöö autor omapoolseid järeldusi ning vastab püstitatud uurimisprobleemile. Lõputöö Lisa 1 sisaldab ekspertintervjuude läbiviimisel kasutatud küsimusi, mis on koostatud autori poolt.

1. TEOREETILINE OSA

1.1. Põgenikud Eestis

1.1.1. Põgeniku olemus Eestis

Kahekümnnes sajand jääb inimkonnale meelde erinevate sündmuste pärast. Mastaapsed sõjad, relvakonfliktid ja kriisid raputasid maailma, tekitades muutusi meie ühiskonnas. Selliste sündmuste üheks tulemuseks on suurenenud ränne ehk migratsioon.

Migratsiooni eristatakse erinevate aluste ja tüüpide järgi:

Iseloom: vabatahtlik, kaasränne, sundränne;

Kestus: alaline, ajutine, sesoonne;

Ulatus: riigisisene, rahvusvaheline;

Põhjused: majanduslikud, poliitilised, usulised, kultuurilised, loodusõnnetused. (Vanalinna Hariduskolleeegium, s.a.)

See peatükk keskendub põgenikele - inimestele, kes on sunnitud kodumaalt lahkuma. 1951. aastal määratleti Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (edaspidi ÜRO) poolt rahvusvahelised reeglid pagulasseisundi defineerimiseks ning varjupaiga andmist puudutavad reeglid - Pagulasseisundi konventsiooniga. Seeläbi on kõigil põgenikel õigus esitada avaldus ja teada, et seda vähemalt kaalutakse riigis, kus nad varjupaika taotlevad. Esialgne 1951. aasta konventsioon puudutas Euroopa sõjapõgenikke, kuid 1967. aastal laienes selle kehtivus ka teistele riikidele.

Alates 1. juunist 2006. aastast reguleerib Eestis varjupaigavaldkonda välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadus, mis sisaldab nii eespool nimetatud konventsioonist tulenevaid põhimõtteid kui ka Euroopa Liidu direktiividest tulenevaid nõudeid (Politsei- ja Piirivalveamet, kuupäev puudub). Eestis on pagulane välismaalane, kes vastab 1951. aasta Genfi Pagulasseisundi konventsioonis sätestatud tingimustele ja kellele on PPA andnud seetõttu pagulase staatuse. Pagulaseks loetakse isikut, kes on sunnitud oma kodumaalt lahkuma, sest teda kiusatakse taga, kas tema rassi, usu, rahvuse sotsiaalsesse gruppi kuulumise või poliitiliste veendumuste tõttu. Pagulane ei saa koju pöörduda enne, kui sealsed tingimused ei ole paranenud (Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadus, 2016).

Täiendava kaitse saaja on välismaalane, kes ei kvalifitseeru pagulaseks, kuid kelle suhtes on alust arvata, et tema Eestist tagasi- või väljasaatmine kodumaale võib teda tõsiselt ohustada, sealhulgas:

- talle surmanuhtluse kohaldamise või täideviimise;
- tema piinamise või teiste tema suhtes ebainimlike või inimväärlikust alandavate kohtlemis- või karistamisviiside kasutamise;
- konkreetselt tema või üldse tsiviilisikute elu ohtu sattumise või tema või tsiviilisikute kallal vägivalla rakendamise tõttu, mis on põhjustatud rahvusvahelisest või riigisisest relvakonfliktist. Täiendava kaitse saajale antakse Eestis üheaastane elamisluba (Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadus, 2016).

Varjupaigataotleja on välismaalane, kes on Eestis esitanud varjupaigataotluse, et saada rahvusvahelist kaitset. Varjupaigataotleja staatus kestab kuni PPA või kohtu otsuse jõustumiseni (Varjupaigataotlejate Majutuskeskus, s.a.).

Rahvusvahelise kaitse saaja on välismaalane, keda on tunnustatud pagulasena, täiendava kaitse või ajutise kaitse saajana ning kellele on antud Eesti elamisluba (Varjupaigataotlejate Majutuskeskus, s.a.).

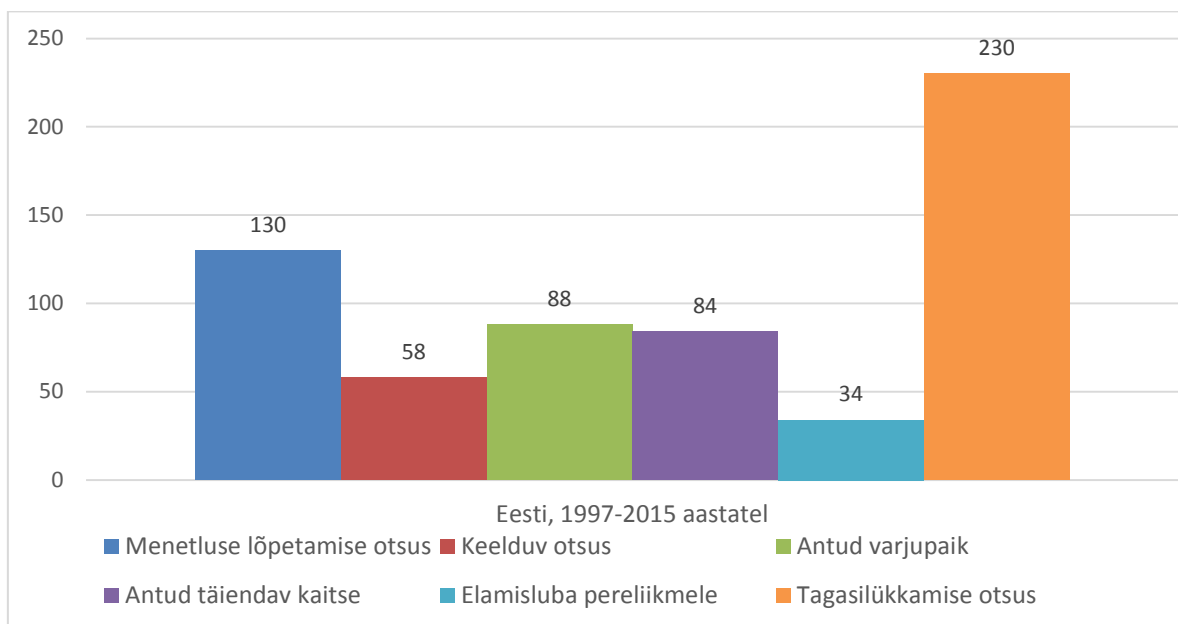
1.1.2. Statistika

Eesti on üks väikseima põgenike arvuga riike Euroopas. Alates 1997. aastast kuni 2015. aastani on Eestile esitatud kokku 846 varjupaigataotlust (Politsei- ja Piirivalveamet, s.a.).

Aasta 2015 sügisel asus Eesti põgenike suhtarvu poolest maailmas 11. kohal, kuna ÜRO pagulaste amet (edaspidi UNHCR) võtab statistikat koostades arvesse ka halli passi (kodakondsuseta) omanikud. Kuigi põgenike kõrgete suhtarvude poolest paistavad reeglina silma maailma kriisikolled, asuvad tabeli tipus ka kaks EL-i riiki: Läti ja Eesti, saab järeltada viidates ÜRO pagulaste ameti statistikale. Vastavalt toodud andmetele, Lätis elab rohkem kui 280 000 niinimetatud mittekodanikku, Eestis aga 90 000. Läti on tabelis 13,5-protsendise põgenike osakaaluga kuuendal kohal Lõuna-Sudaani ja Kolumbia vahel. Eesti aga paikneb 6,5-protsendise osakaaluga Jordaania ja Aserbaidžani vahel (Citati, 2014).

Kui rääkida teistest usaldusväärsetest allikatest, siis EL-i statistikaameti *Eurostat* andmed puudutavad informatsiooni ainult nende isikute kohta, kes pöördusid ametlikult varjupaigataotlusega ja said seda. 2015. aasta juuni seisuga selliseid isikuid on registreeritud 213 000, nendest 21% - süürlased, 13% - afgaanlased, 8% - albaanlased. Lisaks sellele mõned spetsialistid nimetavad Euroopasse saabunud põgenike arvuks aastal 2015 1 miljon, aasta lõpuks aga muutub see number poole miljoni võrra suuremaks (Федеральное агентство новостей, 2015).

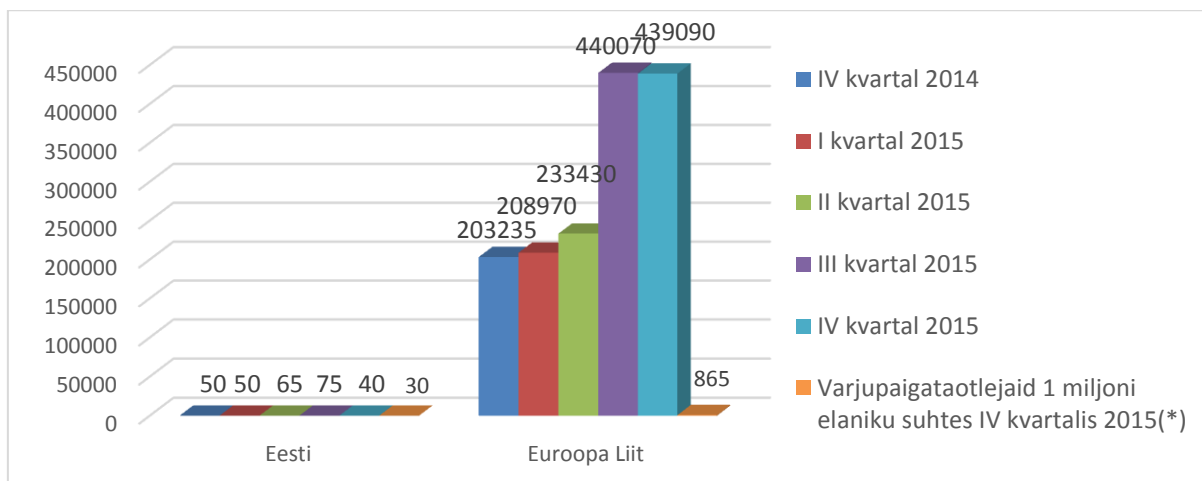
Järgnevalt on autori poolt esitatud andmed, mis puudutavad varjupaiga taotluse numbreid Eesti ja Euroopa kohta. Diagrammid on koostatud tuginedes PPA ja Eurostat andmetele.

Joonis 1. Eesti rahvusvahelise kaitse otsuste näitajaid 1997-2015 aastatel (Varjupaigataotluste suhtes jõustunud lõplikud otsused) (Politsei- ja Piirivalveamet, s.a.) (autori koostatud).

Diagrammist võib näha, et 2015. aastani Eesti võttis vastu 624 taotlust, nendest rahuldati 206. Ülalpool autor mainis, et PPA andmetel on ajavahemikus aastatel 1997 – 2015 vastu võetud 846 varjupaigataotlust, kuid diagrammi andmete allikas puuduvad ülejäänud 222 taotluste kohta informatsioon. Erinevus tuleneb sellest, et kuna oli vastu võetud kokku 846 varjupaigataotlust ning ainult 624 suhtes on allika koostamise hetkel jõudnud lõplikud otsused, ülejäänud 222 taotlust on toimuvas menetlusfaasis. Antud diagrammi põhjal võib teha järelduse, et enamus Eestis varjupaika taotlevad isikutest saavad negatiivse otsuse ning ainult 1/3 taotlusi on rahuldatud (Politsei- ja Piirivalveamet, s.a.).

Võrdluseks toob autor diagrammi, mis näitab varjupaigataotluse esitanud isikute arvu (sealhulgas esmakordselt varjupaigataotlejad) ja osakaalu ühe miljoni elaniku suhtes Eestis ja EL-is.

(*)elanike arv seisuga 1. jaanuar 2015

Joonis 2. Varjupaigataotlejate arv (sealhulgas esmakordselt varjupaigataotlejad) ja osakaal ajavahemikus IV kvartal 2014 – IV kvartal 2015 (Eurostat, 2016) (autori koostatud).

Diagrammist võib näha, et EL-i oli esitatud 2014. aasta IV kvartalis 203 235 taotlust, 2015. aasta I kvartalis - 208 970, 2015. aasta II kvartalis – 233 430, 2015. aasta III kvartalis - 440 070 ning 2015. aasta IV kvartalis – 439 090. Eestile on esitatud vastavalt 2014. aasta IV kvartalis 50 taotlust, 2015. aasta I kvartalis – 50, 2015. aasta II kvartalis – 65, 2015. aasta III kvartalis – 75, 2015. aasta IV kvartalis – 40. Antud andmete põhjal autor teeb järelduse, et EL-s ja Eestis alates 2014. aasta IV kvartalist kuni 2015. aasta III kvartali esitatud varjupaigataotluste arvu trend on kasvav. Samuti diagrammist võib näha, et ühe miljoni elanikku suhtes on EL-i esitatud 865 taotlust ning Eestisse 30. Antud diagrammist järeldab autor, et Eesti riik ei ole varjupaigataotlejatele eelisriik (Eurostat, 2016).

Lähiajal on numbrites oodata muutusi. Tuleb mainida, et juba 2015 aasta suvel, erakorralisel EL-i siseministrite kohtumisel kinnitati Euroopa Ülemkogu otsus 60 000 põgenikku abistamiseks ning tehti vahetulekõrvalduslepe, mille järgi võtab Eesti esimeses etapis vastu 150 Vahemere kriisi põgenikku. Antud uudis tekitas ühiskonnas rohkelt tagasisidet. Aga juba sama aasta sügisel EL-i sise- ja justiitsministrid leppisid kokku 120 000 rahvusvahelist kaitset vajava inimese ümberpaigutamises liikmesriikide vahel ja Eesti on lubanud vastu võtta umbes 550 inimest. Need isikud on Aafrika ja Lähis-Ida elanikud, kes saabusid Itaaliasse ja Kreekasse (Эстонское национальное телерадиовещание, 2016).

Kokkuvõtvalt võib öelda, et tuhandete Lähis-Ida sissereändajate motivatsioon on leida uus kodukoht, asüül ja parem elu. Kahjuks aga Euroopa teatud riikide võime võtta vastu ja luua tingimused said kiiresti otsa. See olukord tekitas uusi probleeme ja rahuldamatust ühiskonnas ja

süvendas ka vanu eriarvamusi Dublini konventsiooni liitlaste vahel. Dublini konventsiooni kohaselt peab inimese varjupaigataotlusega tegelema see EL riik, kuhu ta kolmandast riigist tulles kõigepealt saabus ning teistel liikmesriikidel on õigus inimene sellesse riiki tagasi suunata. Praktikast tähendab see, et piiriäärsed liikmesriigid, nagu Itaalia ja Kreeka, on jäänud viimase aja põgenike kriisi tõttu suure surve alla. Märkimisväärne, et suvel 2015 Saksamaa teatas ametlikult, et loobub Süüriast pärit varjupaigataotlejate puhul Dublini konventsiooni rakendamisest (Viirand, 2015).

1.2 Võimalikud sisejulgeoleku ohud Eestis

EL liikmesriikide omavahelised suhted muutusid pingelisemaks alates 2015. aastast, kui Euroopasse hakkasid massiliselt saabuma põgenikud läbi Vahemere või Kagu-Euroopa. Tekkis ebaproportsionaalne koormus EL liikmesriikide vahel, milles kõige rohkem kannatasid Kreeka ja Itaalia (BBC, 2016).

Esimesed riigid, kuhu põgenikud Euroopas saabusid, olid Kreeka ja Itaalia, kuna need riigid asuvad Euroopa välispiiril. Itaalia ja Kreeka territooriumile saabuv enneolematu rändevoo põhjustas tugevat survet nende riikide rände- ja varjupaigasüsteemidele. EL nõukogu võttis vastu otsuse paigutada teatud arv põgenikke ümber, et kergendada varjupaigataotlejate tekitatud survet Itaaliale ja Kreekale (Euroopa Liidu Teataja, 2016).

Ohud Eesti sisejulgeolekule ei tule ainult Kreeka ja Itaalia põgenike ümberpaigutamisest, vaid ka teistest riikidest isikute vastuvõtmisest ja osalemisest ümberpaigutamiskeskustes. Selles töös autor analüüsib, millised konkreetsed sisejulgeolekuohud tulenevad Kreeka ja Itaalia põgenike ümberpaigutamisest Eestisse.

Selles peatükis on autor läbi töötanud uuringumaterjali ja kirjanduse sisejulgeoleku teemal ning tuginedes analüüsitud informatsioonile toob välja suurimad võimalikud ohud Eestile.

Põgenike tulek Eestisse tekitab ühiskonnas ja poliitikas palju küsimusi ja vaidlusi. Probleem ei seisne ainult tolerantsi küsimustes ja põliselanike harjumustes. Vastavalt tagasisidele sotsiaalmeedias kardavad Eesti põliselanikud teadmatust: ei teata, kuidas uued inimesed ja nende kultuur sulanduvad meie ühiskonda ning milline mõju on neil meie igapäevasele elule (Teder, 2015).

Oktoobris 2015 allkirjastasid Eesti siseminister Hanno Pevkur ja Itaalia siseminister Angelino Alfano Roomas ühisavalduse, kus on kirjas Eesti ja Itaalia koostöö üldpõhimõtted rahvusvahelist kaitset vajavate inimeste ümberpaigutamisel. Avalduses rõhutavad ministrid Eesti ja Itaalia koostöö olulisust Euroopa rändesurve ja Vahemere piirkonna olukorra lahendamisel. Siseministri

sõnul soovitakse esimesel võimalusel Itaaliasse lähetada Eesti ametnikud nii politsei, kaitsepolitsei kui ka sotsiaalvaldkonnast, kes seal koostöös kohalike ametkondadega tegelevad Eestisse saabuvate inimeste väljavalimisega. Eesti ja Itaalia ühisavalduses on sätestatud Eesti õigus keelduda nende inimeste vastuvõtmisest, kes võivad olla ohuks Eesti julgeolekule ja avalikule korrale. Samuti on kirjas Eesti eelistus võtta vastu terviklikke perekondi ning kõige haavatavamaid grupe – orbe, lapsi ja üksikemasid. Üksikasjalikumad küsimused lahendatakse edaspidise kahepoolse koostöö käigus (Kaukvere, 2015).

Kuna probleem on muutunud aktuaalseks ja kogub jõudu, siis on mitmed organisatsioonid läbi viinud uuringuid, et välja selgitada olulisemaid ohte, mis on seotud põgenike saabumisega Eestisse. Aastal 2015 tellis Siseminister uuringu “Rahvusvahelise kaitse saajate ümberasustamise ja -paigutamise programmides osalemise võimalikud riskid Eesti sisejulgeolekule”. See näitab, et põgenike sissetoomisega on seotud rohkelt hädahoite: ametnikud ei suuda tuvastada, kes tahavad pagulastena Eestisse kolida; sissetulevad võivad suurendada kuritegevust ning tuua kaasa veel mitmeid ootamatusi. Uuring loetleb sissetulevatest tulenevateks kitsaskohtadeks isikute tuvastamise probleemid ja nende vastuvõtukriteeriumitele mittevastamise avastamise, ohu avalikule korrale ja kuritegevuse kasvule, sotsiaalkaitseüsteemi ülekoormamise, ohu sotsiaalsele sidususele ning põgenike segregatsiooni, äärmusluse kasvu, ohu tööturule ja majandusele, ohtu riigiidentiteedile ja kultuurile, ohu terrorismi kasvule ja riigi poliitilisele stabiilsusele (Kuul & Nael, 2015), (Äripäev, 2015).

1.2.1. Taotleja või põgeniku isikutuvastus, profiil ja vastuvõtukriteeriumitele vastavus

Üks suuremaid väljakutseid ümberpaigutamise protsessis on isikute tuvastamine. Konflikti- ja kriisikoldest põgenenul ei ole tihti dokumente, et tõendada oma isikut, või üritab ta sihilikult varjata oma identiteeti. Nii isikute eelkontrolli osas kui ka vastuvõtivate riigiametite jaoks on raske välja selgitada isikute minevikku.

Keeruline on hinnata ka inimese lõimumispotentsiaali ja võimet panustada vastu- võtva ühiskonna arengusse - ehk teisisõnu: pole teada, millised on isiku sotsiaalsed ja erialased oskused ning tööharjumus. Rahvusvahelise kaitse taotluse menetlus põhineb kindlate tõendite asemel taotleja ütlustel. Probleemiks võib kujuneda ka vähene informeeritus selle kohta, mis põgeniku päritoluriigis tegelikult toimub.

Eesti endine välisminister ja Euroopa Parlamendi saadik Kristiina Ojuland võrdleb põgenikkude sissevoolu Trooja hobusega ja ütleb, et me ei saa olla kindlad, kes meie juurde tulevad. Endine välisminister usub, et tõelisi pagulasi on saabuvate inimeste seas vähe (Ajaleht Pealinn, 2015).

Autor on sarnasel seisukohal ja nõustub osaliselt K. Ojulandi arvamusega - Eestisse ümberpaigutatavad isikud võivad varjata oma tegelikku identiteeti ning sellega võivad kaasneda varjatud ohud Eesti sisejulgeolekule. Kuid uurimistöö autor on teadlik, et Eestis on rändesideohvitser, kes tegelevad lähteriigist (antud kontekstis Kreekast või Itaaliast) meile ümberpaigutamiseks „sobivate“ varjupaigataotlejate väljavalimisega. See teadmine suurendab Eesti julgeolekut.

1.2.2. Oht avalikule korrale ja kuritegevuse kasv

Jälgides terroriohu kasvutempot kogu Euroopas, ei saa välistada sama olukorda Eestis. Paljud põgenikud on ühiskonnas haavatavas seisundis, kuna nad ei valda riigikeelt, on kehva haridusega, töötud ning elavad sotsiaaltoetustest. Neil on ka puudulik arusaam riigis kehtivatest seadustest. Mõned teod, mis Eesti õiguse järgi on karistatavad võivad põgeniku päritoluriigi seaduste/traditsioonide/usundi järgi olla lubatud. Eesti julgeolekuorganid peavad olema võimelised ennetama kuritegelikke akte ja terroriohtu, peavad suutma kaitsta riigi põhiseaduslikku korda ja kodanikke.

Tänapäeval on kuritegevuse avastamismeetodid efektiivsed ja tulemuslikud. Näiteks 14. aprillil pidas kaitsepolitsei kinni 24-aastase ja 30-aastase mehe, keda kahtlustatakse terrorikuriteo ja selle toimepanemisele suunatud tegevuse rahalises toetamises. Kahtlustuse kohaselt toetasid mehed oma tuttava Abdurrahman Sazanakovi tegevust Süüria ja Araabia Vabariigi territooriumil tegutsevas relvastatud terroristlikus ühenduses ning on toetanud ka tema sealset tegevust (Kaitsepolitseiamet, 2015).

Autori arvates muutuvad põgenikud meile ohtlikuks juhul, kui ümberpaigutatud isikute arengule pööratakse ebapiisavalt tähelepanu ja panustatakse vähe nende integreerimisse. Selle tagajärjel isikud võivad sattuda kuritegelikule teele ning kujutada seeläbi ohtu avalikule korrale. Nii tõuseb kuritegevuse tase. Kuritegevuse taseme tõusu võivad mõjutada ka Eesti põliselanikud, kes on negatiivselt või agressiivselt põgenike vastu meelestatud ja võivad toime panna vägivallategusid põgenike suhtes.

1.2.3. Kultuuri ja usuga seotud ohud

Suurim väljakutse riigiidentiteedile ja kultuurile seoses põgenike vastuvõtmisega seisneb selles, et Eesti on ühe kõrgeima kolmandate riikide kodanike osakaaluga riik ELis. Seni on venekeelse vähemuse lõimumine olnud tagasihoidlik. Võttes arvesse eestlaste kultuurilist suletust, muudaks teisest kultuuriruumist pärit inimeste suurearvuline vastuvõtmine kohalikke elanikke ebakindlamaks.

Immigratsioon, sealhulgas põgenike immigratsioon, seab suurimasse ohtu riike, mis põhinevad etnilisel rahvuslusel. Selliste riikide hulgas on ka Eesti. Põgenike võimetus kohaneda uute tingimustega põhjustab negatiivset mõju ühiskonnale ja riigi stabiilsusele. Kultuurilised ja usulised lahkavused võivad kaasa tuua konflikte riigis (Heisler & Layton-Henry, 1993).

Tagakiusatud ja kriisisituatsioonist pärit põgenikud on diskrimineerimisele, propagandale ja manipulatsioonile vastuvõtlikud. Põgenike lõimumisprobleemid, samuti ka majanduslik ebastabiilsus, loovad ühiskonnas soodsa pinnase konfliktide ja äärmusrühmituste tekkeks. Kaitsepolitsei hinnangul pole sellistel rühmitustel õnnestunud Eesti põhiseaduslikku korda tõsiseltvõetavalt ohustada.

Moslemid puutuvad Euroopas kokku diskrimineerimisega - nii varjatult kui ka avalikult. Näiteks, enamused rootslastest usub, et Islami ja Rootsi kultuuride vahel esineb pingeid. Moslemid ise saavad ka aru, et tekitavad probleeme muu riigi kodanikele. Näiteks võib tuua Rootsis aset leidnud sündmused 2006. aastal, mis tekitasid proteste üle maailma, kui oli avaldatud prohvet Muhamedi karikatuur. Sarnane karikatüüri põhine konflikt ilmnas 2015. aastal Prantsusmaal. Ei rootslased ega eurooplased saa aru religiooni tähtsusest moslemite jaoks. Tutvumata riigi kultuuriga, kuhu emigreerutakse, pole moslemid tavaliselt suutelised kohanema uute tingimustega (Käärrik, 2015).

Autori arvamus ühtib eelnevalt refereeritud mõtetega. Autor leiab, et kindlasti tekivad religioosse ja kultuurilise erinevuse tagajärjel inimeste vahel konfliktid ning nende lahendamine (sealhulgas nii ennetamine kui ka maandamine) kujuneb Eesti riigi jaoks tõeliseks väljakutseks.

1.2.4. Oht tööturule, majandusele, sotsiaalsüsteemile

Seoses põgenike sissevooluga elanikkonna arv kasvab, mille tagajärjel suureneb riigis ka töötuse määr. Põgenikke ja rahvusvahelise kaitse taotlejaid tajutakse kui koormust riigile, sotsiaalkindlustus- ja haridussüsteemile. Põgenikes nähakse ohtu tööturule, kuna nad on nõus madala palgaga tööd tegema, mis omakorda võib langetada kohalike elanike töötasu. See võib viimaste hulgas kaasa tuua rahulolematuse puhangu (Huysmans, 2006).

Uuringud näitavad, et põgenikud integreeruvad aeglaselt EL riikide kohalikesse tööturgudesse, neil on madalam keskmine tööhõivemäär ning kõrgem töötuse tase. Need lüngad on enim väljendunud esimestel aastatel pärast isikute saabumist uude riiki (Европейська Правда, 2015). Autori arvates satuvad kauaks tööturult kõrvalejäänud põgenikud pikaajaliste sotsiaalkindlustussüsteemide kasutajateks, mis koormab liigselt riigi sotsiaal- ja

ravikindlustussüsteemi. Põgenikega ühinevad pereliikmed teevad seda veelgi enam ning see tekitab negatiivset reaktsiooni meie ühiskonnas.

Põgenike hulgas on palju traumeeritud inimesi, kes võivad vajada pikemat tuge ja rehabilitatsiooni ühiskonnas osalemiseks. Hollandi uuringu põhjal kannatas 45% põgenikest psüühiliste haiguste käes ning kuna nad on veetnud aastaid tegevusetult pagulaslaagrites, siis on see põhjustanud identiteedi ja eneseväärikuse (määratlemise) kadumise. Seetõttu on neil tihti madal enesehinnang, depressiooni ja stressi tundemärgid ning ainult 20% neist leidis töö (Eva-Maria Asari, 2015).

Kristi Toodo kommenteeris „DELFI.ee“-s: „*Põgenikud peavad ellu jääma ilma kõrvalise abita, peavad ise otsima peavarju ja tööd*“. Kristi Toodo väidab, et näiteks aafriklased ja aasialased töötavad tänapäeval sageli restoranides (Kornõsheva, 2012).

1.2.5. Uute haiguste sissetoomine

Terviseameti epidemioloogianõunik Kuulo Kutsar arvab, et ministriumid on põgenike tervisekontrolli ja nakkushaiguste leviku ennetamisega arvestanud kahetsusväärset vähe. Tema arvates pole piisavat uuritud, millist ohtu võivad Eesti sisejulgeolekule ja eeskätt rahva tervisele kujutada põgenikega sisse tulevad nakkushaigused, mis võivad siin kulutulena levima hakata, sest eksootiliste haigusetekiitajate vastu puudub meie elanikel immuunsus (Võsumets, 2015).

Rahva tervisega seotud ohud on suured põgenikke vastu võtva riigi jaoks eeskätt just raskete ja suure levikupotentsiaaliga nakkushaiguste sissetoomise tõttu. Kreeka ja Itaalia kaudu on juba jõudnud mõnda EL-i liikmesriiki – vaatamata põgenike esmasele tervisekontrollile – täide levitav palavik ja tüüfus, naha- ja haavadifteeria, sügelised, pedikuloos, *Staphylococcus aureus*-nakkus, MRSA, hemolüütiline *Streptococcus A*-nakkus (sputniknews.com, 2016).

Tartu ülikooli meditsiinilise mikrobioloogia professor Irja Lutsar toob põgenikega kaasneva haiguse näitena välja malaaria, mis on krooniline haigus ning võib aina uuesti välja lüüa. Suure tõenäosusega tulevad põgenikega kaasa antibiootikumiresistentsed haigustüved, mis tähendab, et neile haigustele antibiootikumid ei mõju (Himma, 2015).

Autor tõdeb siiski, et haigused ei levi ainult seoses uute inimeste sissevooluga. Tänapäeval on piirid avatud ja inimesed reisivad palju ning igaüks võib meid nakatada nendesse haigustesse. Hiljem on keeruline, isegi peaaegu võimatu, tuvastada, kas haigestumine toimus väljaspool Eesti piire või oli see sissetoodud.

1.2.6. Äärmuslike/natsionalistlike organisatsioonide tekkimine Eestis

Sotsiaalmeedia uudised annavad teada, et Soome tänavatel patrulliv organisatsioon nimega „Soldiers of Odin“ soovib laiendada oma tegevust ka Eestisse. Mitmes Soome linnas korraldab „Soldiers of Odin“ patrullimist selleks, et kaitsta põliselanikke vägivaldsete varjupaigataotlejate eest. Samas on „Soldiers of Odin“-iga seotud inimesi seostatud ka välismaalastevastaste rünnakutega. Eestis oodatakse rühmaga liituma üle 18-aasta vanuseid mehi, kes pole moslemid. Klubi juhtide sõnul on nende üheks eesmärgiks rahvast petnud valitsuse kukutamine. Sotsiaalvõrgustikus Facebook jagasid klubi juhid uutele liikmetele õpetusi, mida ütlevad Eesti seadused tsiviilkäibes lubatud relvade ja hädakaitse kohta, et patrullides mitte ise seadust rikkuda. Patrullides eeldatakse kõigilt meestelt täielikku kainust. Politsei näeb ohtu, et isegi parima kavatsusega omaalgatuslikud üksused võivad olukordi lahendades ise süüteo toime panna (Koorits, 2016). Võib siiski arvata, et adekvaatsed ja lojaalsed kodanikud (keda on Eestis palju) ei astu sellisesse organisatsiooni – neil pole selleks põhjust ega motivatsiooni. On välja selgitatud, et inimesed, kes Soomes ja Eestis end selliste grupeeringutega seovad, on kriminaalse minevikuga ja kehtivate karistustega.

Autori arvates võib äärmuslike/natsionalistlike organisatsioonide tekkimise soodusteguriks olla Eesti põliselanike puudulik teadlikkus riigi poolt heakskiidetud organisatsioonidest, kes samuti tegelevad riigi stabiilsuse säilitamisega.

1.2.7. Kokkuvõtte võimalikest ohtudest

Eespool esitatu põhjal saab teha mõned järeldused. Eesti jaoks on peamised viis ohtu, mis seostuvad Kreekast ja Itaaliast tulevate põgenike saabumisega. Siseministeeriumi poolt tellitud uuringus olid samuti mainitud sellised ohud nagu: koormus sotsiaalkindlustussüsteemile, põgenike sotsiaalse tõrjutuse ja segregatsiooni oht, oht riigi poliitilisele stabiilsusele ning otsene oht põgenikele (Eva-Maria Asari, 2015). Uurimistöö autori arvates mainitud ohud ei vasta Eesti tingimustele, kuna eelpoolmainitud uuring kirjeldab migrantidega seotud ohtusid, toetudes rahvusvahelisele teaduskirjandusele ja teiste riikide kogemusele. Põgenikud püüavad pääseda suurematesse arenenud riikidesse ning väiksed riigid, nagu Eesti ja Läti, on neile vaid ajutiseks viibimiskohaks.

Austria, Taani, Suurbritannia, Holland, Saksamaa, Tšehhi, Norra ja Soome on Eestiga võrreldamatud aktsepteeritud põgenike arvu järgi. Näiteks, 2015. aasta jooksul saabus Saksamaale üle 200 000 põgenikku, kes otsisid varjupaika, Rootsi – 81 000, Soome – üle 3500.

Üks uuringu peamistest järeldustest on: „*Julgeoleku ohuks võib sisseränne kujuneda siis, kui see on massiline, sest siis muutub see kontrollimatuks*“ (Kicinger, 2004). Võib järeldada, et see lause käib enam arenenud riikide kohta, kus vastuvõetavate põgenike arv on märksa suurem kui Eestis.

1.3. Meetmed ohtude ennetamiseks Eestis

Sisejulgeolek ehk siseturve tuvastab ja väldib ebaseaduslikke ja sihilikult kuritahtlikke toiminguid, mis kahjustavad inimesi, ühiskonda, ainelisi ja ainetuid väärtusi ning infrastruktuure; kaitseb nende toimingute eest, leevendab rünnete toimet ja tagab jätkusuutlikkuse pärast rünnet (Kasemets & Oppi, 2013).

On fakt, et ohu tajumisel ei saa kunagi kindel olla, kellega või millega täpselt tegu on, kuid ohtude vältimiseks võib kasutada sisejulgeolekuorganite abi. Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seadusega, mis jõustus 1. oktoobril 2013. aastal, ühendatakse varjupaigataotlejate esmane vastuvõtukeskus Politsei-ja Piirivalveameti väljasaatmiskeskusega, et tagada avalikku korda ning riigi julgeolekut ohustavate varjupaigataotlejate kinnipidamine oleks kooskõlas EL õigusega.

Varjupaigataotleja kinnipidamine on õigustatud üksnes juhul, kui vähem isikuvabadust piiravate meetmete tõhus kohaldamine ei ole võimalik. Varjupaigataotleja kinnipidamine peab olema kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega ning iga üksikjuhtumi puhul tuleb kaaluda konkreetse isikuga seotud olulisi asjaolusid (Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadus, 2016).

Alates 1. maist 2016. aastal võib Politsei- ja Piirivalveamet ning Kaitsepolitseiamet varjupaigataotlejat vältimatu vajaduse korral kinni pidada järgmistel alustel:

- 1) isiku tuvastamine või isikusamasuse kontrollimine;
- 2) isiku kodakondsuse kontrollimine või väljaselgitamine;
- 3) isiku riiki saabumise ja riigis viibimise õiguslike aluste kontrollimine;
- 4) rahvusvahelise kaitse taotluse menetlemisel tähtsust omavate asjaolude väljaselgitamine, eelkõige juhul, kui on olemas põgenemise oht;
- 5) kui on põhjendatult alust arvata, et isik on esitanud rahvusvahelise kaitse taotluse lahkumiskohustuse edasilükkamiseks või väljasaatmise vältimiseks;
- 6) riigi julgeoleku või avaliku korra kaitsmine;

7) isiku üleandmine Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 604/2013 sätestatud korras, kui esineb isiku põgenemise oht (Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadus, 2016).

Varjupaigataotlejat võib eelnimetatud ühe või mitme põhjuse ilmnemise korral ilma halduskohtu loata kinnipidamiskeskuses või Politsei- ja Piirivalveameti ning Kaitsepolitsei ameti kinnipidamiseks kohandatud ruumides hoida kuni 48 tundi. Halduskohtu loal saab varjupaigataotlejat kinnipidamiskeskuses pidada kuni kaks kuud. Halduskohus võib seda tähtaega kahe kuu kaupa pikendada. Kinnipidamise aluse äralangemisel vabastatakse varjupaigataotleja viivitamatult (Politsei- ja Piirivalveamet, s.a.).

Peatükis “Võimalikud sisejulgeoleku ohud Eestis“ loetletud probleemidele näeb uurimistöö autor lahendusena järgnevaid võimalusi:

1.3.1. Taotleja või põgeniku isiku tuvastus, profiil ja vastuvõtukriteeriumitele vastavus

Üks võimalus teha esimene samm probleemi lahendamiseks, on saata ametnikud migratsioonilaagritesse. Teine võimalus on kasutada ÜRO abi. Austria, Belgia, Tšehhi, Soome, Saksamaa, Suurbritannia ja Norra kasutavad aktiivselt sisejulgeolekuorganite abi. Eestis oleks selline praktika samuti kasulik. Eksimuste vähendamiseks on võimaluse pakkunud Eva-Maria Asari: „*hoiduda kiirmenetlustest ja leppida kokku, et Eesti ei võta põgenike kiirkorras – see jätkaks rohkem aega inimeste tuvastamise protseduuriks*“ (Asari, 2015) .

Tegelikult on Eestis volitatud isikutel juba olemas luba valida ümberpaigutavaid. Juba 2015. aasta oktoobris Eesti siseministri Hanno Pevkur ja Itaalia siseministri Angelino Alfano esitatud ühisavaldus näeb ette, et Eesti ametnikel on võimalus valida Eestisse sobivaid isikuid iseseisvalt (Kaukvere, 2015).

Autori hinnangul vastuvõetud meetmed vähendavad oluliselt riski tuvastada vääralt ümberpaigutatava profiili ja sobivust Eesti riigile. Autor arvab, et meetmete tulemus sõltub oluliselt sellest, kui efektiivselt on teostatud isiku, tema profiili ja vastuvõtu kriteeriumitele vastavuse tuvastamine. Juhul, kui neid tegevusi on teostatud hooletult, suureneb risk rahuldada mitesobivate isikute varjupaigataotlusi, kes Eestisse saabudes võivad edaspidi kujutada ohtu riigi sisejulgeolekule.

1.3.2. Ohud avalikule korrale ja kuritegevuse kasvu ennetamine

Lisaks legaalsele migratsioonile eksisteerib ka illegaalne, mis tähendab, et mitteametlike kanalite kaudu, vältides kontrollid, tuuakse arvatavasti koos põgenike perede ja tuttavatega sisse ka

ohtliku taustaga inimesi, terroriste, äärmuslasi. Eesti julgeolekuorganisatsioonide eesmärk on seda ette näha ja reageerida illegaalsele migratsioonile võimalikult varakult ja tõhusalt. Lisaks peab kasutama kõikvõimalikke teisi praktilisi meetmeid:

- enne Eestisse asumist teha ümberpaigutatavale koolitus sihtriigi tavade kohta;
- koolide valmisoleku kujundamine teise kultuuriruumi isikutega, ka probleemsete noortega tegelemiseks;
- politsei ja ametnike koolitamine kultuuride erinevuse teemal;
- koostöö koolide ja politsei vahel riskirühma noortega;
- süütegude toimepanijale võimalus rehabilitatsiooniks (Äripäev, 2015).

Uurimistöö punktis 1.2.2., kus käsitleti ohtu avalikule korrale ja kuritegevuse kasvule, tõi autor välja riski, et kuritegevuse taseme tõusu võib mõjutada ka see, et Eesti põliselanikud, kes on negatiivselt või agressiivselt põgenike vastu meelestatud, võivad nende suhtes toime panna vägivaldseid kuritegusid. Autor on seisukohal, et põliselanike agressiivne suhtumine põgenikesse on tingitud sellest, et nad ei ole piisavalt teadlikud põgenikega seotud küsimustest. Et ennetada sellist ohtu, teeb töö autor ettepaneku panustada rohkem preventiivsetele tegevustele: viia läbi aktiivset põliselanike informeerimist läbi massimeedia ja korraldada avatud üritusi. Ettepaneku realiseerimisega võiksid tegeleda KOV-id, MTÜ-d ja ministeeriumite allüksused. Mainitud tegevuste raames saaksid põliselanikud informatsiooni varjupaika taotleivate isikute päritolu riigi ja seal kehtiva olukorra kohta. Saaks korraldada tegevuskava küsimused ümberpaigutatud isikute suhtes, selgitada nende võimalusi panustada põgenike edukasse integreerumisse.

Eespool mainitud ohud ei ole Eesti jaoks eriti suured, kuna Eestis on suhteliselt madal põgenike arv ja kontroll on kergem kui tuhandete sisserändavate inimeste puhul.

1.3.3. Kultuuri ja usuga seotud ohtude ennetamine

Selle küsimuse raames võiks Eesti otsida abi teistelt riikidelt, kus juba on kogemusi põgenike vastuvõtmisel. Võiks töötada välja info- või õppematerjale, tuleks aga arvestada kõikide keeleliste nüanssidega, näiteks araabia keele dialektidega, mis võivad erineda isegi ühe riigi piires. Peab kindlustama, et materjal oleks sihtgrupile arusaadav (Шмулевич, 2015).

Keeruline on kultuurilisest koodist arusaamine ja meie väärtuste, harjumuste erinevused. Uus reaalsus nõuab mitmekülgset kohanemisvõimet nii põgenikelt kui ka põliselanikelt. Peab leidma viise, kuidas seletada teiste kultuuride esindajatele, et Euroopa kombed, riietumis- ja käitumisstiilid ei ole provokatiivsed, vaid see ongi nende riikide omapära. Seda informatsiooni saaks jagada kas brošüüride või loengute näol (Janson, 2015). Peab suhtuma täie tõsidusega

kultuursete koodide teema selgitamiseks ja siduma selle Eesti Vabariigi seadustega, seletades, mida meie riigis teha ei või.

Turvalisuse, ühiskondliku sidususe ja kohalike sotsiaalsete tavade pärast plaanitakse keelata varjava riietuse kandmine haridus-, riigi-, ja tervishoiuasutustes ning muudes avalike ülesannete täitmisega seotud ametkondades (Minnik, 2015) (www.pealinn.ee, 2015).

Uurimistöö autori isiklikud ideed ja ettepanekud, kuidas ennetada kultuuriga ja religiooniga seotud ohtusid, kattuvad ülaltoodud ettepanekutega. Autori arvamusel kultuurilised ja religioossed erimeelsused võivad saada tõsiseks takistuseks ümberpaigutamise teekonnal ning juhul, kui ohtude ennetamisele panustatakse ebapiisavalt, võivad inimeste vahel tekkida teravad konfliktid, mis samuti ohtustavad Eesti riigi sisejulgeolekut.

1.3.4. Oht tööturule, majandusele, sotsiaalsüsteemile

Nende ohtude ennetamiseks teeb uurimistöö autor järgmised ettepanekud:

- Et minimeerida riske, mis on seotud ohuga meie tööturule, võiksime keskenduda nendele varjupaigataotlejatele, kes võiksid olla meie ühiskonnale kasulikud ja kellelt saame õppida midagi uut. Võimalusel eelistada haritud/eriala omandanud ning Eestis kogukonda omavaid isikuid.
- Et kohanemine oleks tõhusam, tuleks mõelda läbi ja luua toimiv kohanemise süsteem alates keeleõppest, haridusest, kuni tööturukoolitusteni. Kohalike omavalitsuste töötajatele võiksid abiks olla tugiisikud.
- Et protsess oleks jätkusuutlik, tuleks moodustada toetus ettevõttele (ja omavalitsustele) ümberpaigutatud isikute palkamiseks. Arvatavasti need toetused ja nende kasutamine vajaksid aruandlust ja jälgimist.

Juhul, kui tõesti tahetakse põgenikke aidata, ei ole praegune strateegia (nende paigutamine küladesse) autori arvates otstarbekas. Muude ülaltoodud ettepanekutega töö autor nõustub, kuna on mõtiskledes jõudnud sarnastele seisukohtadele. Ajakirjanik Alo Lõhmus arvab, et *“kui meie soov aidata sõja jalust põgenevaid inimesi on tegelik, mitte silmakirjalik, siis peame neile pakkuma kõige sobivamat elukeskkonda, kus leiduks ka tööd. Sest ainult tööellu sulandudes, mitte sotsiaalabist sõltudes, saavad pagulased tunda end väärivate ühiskonnaliikmetena, kes seisavad oma jalgadel ning toovad kasu ka oma uuele kodumaale“* (Lõhmus, 2015).

1.3.5. Uute haiguste sissetoomine

Võimalikest meetmetest uute haiguste sissetoomise vastu näeb autor järgmisi:

- Panna paika riiklikul tasemel reeglid, kuidas ja milliste haiguste osas ümberpaigutatavaid kontrollitakse. Välja peaks olema mõeldud süsteem, kuidas tagada põgenikele vaktsineerimine ja mille vastu.
- Enne põgenike vastuvõtmist peaks Eesti valitsus analüüsima ja hindama riigi valmidust võimalike haiguste ennetamiseks, aga ka kriisidele ja epideemiatele reageerimist.
- Eelduseks on teha kättesaadavaks kõik olulisemad meditsiiniprotseduurid ja seadmed, tagada personali olemasolu (European centre for disease prevention and control, 2015).

Töö autor on läbi töötanud uuringumaterjali ja kirjanduse ning leiab, et enamuse tema pakutud lahendustest on juba valitsuse poolt kasutusele võetud, nimelt on paika pandud riiklikul tasemel ümberpaigutatavate tervisekontrolli ja ravikindlustuse reeglid.

Esmane varjupaigataotleja tervisekontroll toimub kinnipidamiskeskuses lepingulise tervishoiuteenuse osutaja poolt. Nädala jooksul pärast varjupaigataotleja suunamist majutuskeskusesse toimub perearsti visiit. Kui tegemist on isikuga, keda ümberpaigutakse kolmandast riigist, tehakse tervisekontroll laagris enne, kui inimene oma uude koduriiki liikuma hakkab. Sellisel juhul, tervis võib olla otsustatavaks, kas isiku võetakse vastu või mitte. Isikutele, kellele on põgenikustaatus juba antud, tehakse esmane tervisekontroll koheselt riiki saabudes ning põhjalikum tervisekontroll nakkushaiguste ja krooniliste haiguste tuvastamiseks peale elukohta jõudmist (Vabariigi Valitsus, 2016).

Eestisse ümberpaigutatud isikule laieneb ravikindlustus samadel alustel nagu teistele Eesti alalistele elanikele: Kui ta ei tööta, ei õpi ega ole töötukassas töötuna arvel, siis talle ravikindlustus ei kehti (Vabariigi Valitsus, 2016).

1.3.6. Äärmuslike/natsionalistlike organisatsioonide tekkimine Eestis

See probleem suureneb viimasel ajal. Üheks põhjuseks on umbusaldus riigi suhtes, mille vastu aitaks riigi, kogukonna ja usuorganisatsioonide koostöö. Teiseks äärmuslike ja natsionalistlike liitude tekkimise põhjuseks on põliselanike ebapiisav teadlikkus pagulasküsimustest. Kaasa aitaksid sotsiaalselt aktiivsed koolitatud inimesed või tugiisikud, kes tegeleksid radikaliseerumise märkamisega ja deradikaliseerumise initsiatiividega. Siseministeriumil on plaanis välja töötada kava, mis aitab äärmusluse teket ennetada (Mihkels, 2016).

Teised võimalikud tegevused võiksid puudutada Eesti avalikkuses loodud kujutluspilti põgenikest. Võiksime luua ja võimalusel anda ümberpaigutatavale väärtusliku rolli meie

ühiskonnas. Et see edeneks ja kõik oleksid õnnelikud, võiksime eelistada sarnase kultuuri, usulise ja maailmavaatega inimesi.

Autori arvates võimalike meetmete loetelu võib osutada kasulikuks juba praegu, sest selle põhjal võib ennetada probleeme ja mõelda nende lahendusele juba varakult. Riik näeb nõrkusi meie sisemises julgeolekus. Eesti presidendi, Toomas Henrik Ilvese sõnul, on meie sisemine ohutus hetkel suhteliselt nõrk ja olukorra parandamiseks tuleks otsida lahendusi (stolitsa.ee, 2015).

1.4. Sisejulgeolekuga tegelevad ametid ja organisatsioonid Eestis

Tänapäeval ei ole Eestis ühtset sisemist ohutuspoliitikat, mis kataks korruga kogu põgenikkudega seotud ohtude skoopi. Sisemine julgeolek on jaotatud erinevate ametite ja ministeeriumite vahel. Antud peatükis autor uurib ameteid ja organisatsioone, mis tegelevad sisejulgeoleku tagamisega.

Riigi sisejulgeoleku tagamisel on Siseministeeriumi haldusalas suurim roll Kaitsepolitsei ametil, kellele on antud ka politseilised ülesanded, mis annab õiguse teostada ka kohtueelset uurimist ning vajadusel kohaldada sundi. Kaitsepolitsei ameti tegevuse esmane eesmärk on oma pädevuse piirides Eesti Vabariigi julgeolekuohtude maandamine (terrorism, massikorruptused, küberkuritegevus, korruptsioon) ja elanike turvalisuse kindlustamine koostöös politsei ja piirivalveameti ning teiste riigiasutustega (Siseministeerium, s.a.).

PPA samuti tegeleb põgenike küsimustega, täpsemalt selliste probleemide ja teemadega nagu kuritegevus, äärmuslike organisatsioonide tekkimine, põgenike isiku tuvastamine ja vastuvõtmise kriteeriumitele vastavus.

Tervishoiuga, nakkushaiuste seirega, ennetuse ja tõrjega, keskkonnatervise, kemikaalohutusega, meditsiiniseadmete ohutusega tegeleb Eestis Terviseamet. Ameti tegevuse eesmärgiks on tervist toetava ja parendava elu- ja õpikeskkonna kujundamisele suunatud ning kvaliteetsele tervisekaitse- ja tervishoiuteenusele orienteeritud rahvastiku tervise poliitika elluviimine tervishoiu-, tervisekaitse-, kemikaaliohutuse ja meditsiiniseadmete valdkonnas (Riigi Teataja, 2016).

Sotsiaalprobleemidega tegeleb laialt Sotsiaalministeerium. Ministeeriumi valitsemisalas on riigi sotsiaalprobleemide lahendamiskavade koostamine ja elluviimine, rahva tervise kaitse ja arstiabi, tööhõive, tööturu, töökeskkonna ja töösuhete, sotsiaalse turvalisuse, sotsiaalkindlustuse ja -hoolekande korraldamine, võrdse kohtlemise ning naiste ja meeste võrdõiguslikkuse edendamise ja sellealase tegevuse koordineerimine, laste õiguste ja perede elukvaliteedi edendamine,

puudega inimeste sporditegevuse edendamine ja toetamine ning vastavate õigusaktide eelnõude koostamine (Riigi Teataja, 2015).

Keelelised ja hariduslikud küsimused on Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalas, mis korraldab riiklikul tasandil Eesti haridus- ja teadustegevust, ning Kultuuriministeeriumi valitsemisalas on riigi kultuuri-, kehakultuuri-, spordi- ja muinsuskaitsetöö korraldamine ning kunstide edendamine, osalemine riigi meediatöö kavandamises ning vastavate õigusaktide eelnõude koostamine (Haridus- ja Teadusministeerium, s.a.).

Töölalaste küsimustega tegeleb Eestis Töötukassa. Sarnaselt kõigile Eesti elanikele, kellel on elamisluba, on põgenikel õigus sotsiaalsetele hüvitistele ja teenustele. Sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna usub, et juhul kui me aitame leida põgenikele tööd, saame vähendada koormust Eesti sotsiaalsele süsteemile. Seega riigi huvides oleks vaja leida põgenikele töö kiiremas korras (dv.ee, 2015).

Eestil on vaja aitamise potentsiaali veel kasvatada. Rahvusvahelise kaitse saanud isikute lõimimine Eesti ühiskonda pole siiani olnud kuigi tulemuslik. Eelnevalt tehtud Balti Uuringute Instituudi andmete järgi (2011):

„Töötukassa pakutavate keelekursustega olid kaitse saanud mingil määral küll kursis, kuid paljud ütlesid, et nendest kursustest pole eriti kasu, sest need on mõeldud üksnes edasijõudnutele ja neile, kellel on vähemalt mingisugune eesti keele oskus juba olemas. Valdavalt kurdeti selle üle, et tasuta keelekursusi on kas vähe või on nende kohta vähe infot. Isegi juhul, kui kursused toimuvad, on raske sinna kohta saada. Uuringust selgus, et tasuta eesti keele kursustel (Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutuse Meie Inimesed kohanemisprogrammi raames) on käinud ainult üks rahvusvahelise kaitse saanu.“ (Kaldur, 2011)

Lisaks riigi instantsidele leidub Eestis teisigi organisatsioone, mis tegelevad paguluse küsimustega. Nende seas on mitmed mittetulundusühingud (MTÜ) ja nõustamiskeskused (Tallinnas, Narvas, E-nõustamine). Nõustamiskeskuste eesmärgiks on aidata kaasa sujuvamale lõimumisprotsessile Eesti ühiskonnas (Integratsiooniinfo, s.a.).

See informatsioon näitab, et Eestis puuduvad veel kindlad võimuorganid, mis tegeleksid pagulusküsimustega. Hetkel on vastutusosalad väga hajutatud, mis takistab probleemide ühtset õigeaegset käsitlemist ja suurendab bürokraatlikke protseduure. Ideaalis võiks abivajaja saada informatsiooni ühest instantsist, kuhu on koondatud erinevate kompetentsidega ametnikud, kes on koolitatud tegelema pagulastega seonduvate küsimustega. See vähendaks ajakulu, aitaks

vähendada bürokraatlikke protsesse ja tekitaks vähem ebamugavustunnet ja hirmu inimestele, kes tulevad meie maale esimest korda.

2. EMPIIRILINE OSA

2.1. Uurimise eesmärk ja uurimisküsimused

See osa on koostatud uurimise järgus, kus intervjueritakse isikuid, kes tegelevad pagulaste küsimustega Eestis. Intervjuude eesmärk on analüüsida ja võrrelda ekspertide arvamusi ja seisukohti ümberpaigutatavate isikute suhtes ning uurida, millised on Kreeka ja Itaalia põgenike vastuvõtmisega kaasnevad ohud.

Ekspertintervjuude läbiviimise ajal kogus autor informatsiooni kahel viisil: kasutas audiosalvestamise vahendit ning seejärel transkribeeris saadud informatsiooni tekstidokumenti. Mõned eksperdid vastasid intervjuu küsimustele elektrooniliselt, kuna empiirilise uuringu läbiviimise perioodil ei olnud neil võimalik autoriga kohtuda.

Lõputöö autor eelistas isiklikku kohtumist ekspertidega, kuna suulise intervjuu käigus on vajadusel võimalik eksperdile täpsustavaid küsimusi esitada. Kokkuvõtlikult - autor kohtus realselt 5 eksperdiga; telefoni teel viidi läbi 1 intervjuu; Skype vahendusel toimus samuti 1 intervjuu ja 4 eksperti vastas küsimustele elektrooniliselt. Kõige kiireim intervjuu viidi läbi 12 minutiga ning kõige pikem 38 minutiga. Autor analüüsis ja võrdles saadud andmeid ning esitas tulemused vastavas alapeatükis.

2.2. Uuringu läbiviimine ja valim

Empiiriline uuring viidi läbi 2016. aasta märtsis ja aprillis. Autor valis uuringusse isikud, kes on põgenike ümberpaigutamise küsimustega juba teatud aeg tegelenud ning omavad head ülevaadet massilisest sisserändest tulenevast kriisist Euroopas ja Eesti riigi osalemisest Euroopa Liidu programmis Kreeka ja Itaalia põgenike ümberpaigutamisel.

Intervjuuga nõustusid 11 selle valdkonna eksperti 18-st. Intervjueritud eksperdid töötavad mitmetes Eesti organisatsioonides ja valdkondades ning tegelevad põgenike küsimustega juba selle teema algusajast alates.

Uuringu käigus intervjueris autor 11 eksperti:

1. Eva-Maria Asari (Sisekaitseakadeemia migratsiooniuringute projektijuht)
2. Janek Mägi (Siseministeriumi piirivalvepoliitika osakonnajuhataja)
3. Toomas Kuuse (PPA Migratsioonijärelevalve büroo juhataja)

4. Uku Särekanno (EL suunalise personalipoliitika nõunik)
5. Jaana Nester (Varjupaigataotlejate Majutuskeskuse sotsiaaltöötaja)
6. Kaisa Üprus-Tali (Sotsiaalministeeriumi sotsiaalvaldkonna nõunik)
7. Eero Janson (MTÜ Pagulasabi juhatuse esimees)
8. Merike Mändla (Haridus- ja Teadusministeeriumi Üldharidusosakonna peaekspert)
9. Birgit Lüüs (Kodakondsus- ja rändepoliitika osakonnajuhataja asetäitja)

Vastavalt kokkuleppele kahe eksperdiga, kes otseselt tegelevad uuringus tõstatatud küsimustega ja kes ei soovinud, et nende nimed lõputöös kajastuksid, kasutas autor nende suhtes terminit „Euroopa rändevõrgustiku eksperdid“ (edaspidi „ERVe“).

Autor intervjueris isikuid, kelle igapäevane töö on põgenike ümberpaigutamisega seotud küsimuste lahendamine.

2.3. Uuringu tulemused

Intervjuu **esimese küsimuse** (Kuidas Te suhtute Kreekast ja Itaaliast tulnud põgenikesse Eestis?) raames selgitas autor välja ekspertide (inimeste, kes tegelevad põgenike ümberpaigutamise küsimustega juba mõnda aega) arvamuse ja suhtumise Kreekast ja Itaaliast tulnud põgenikesse.

Suurem osa vastanutest (9) ütles, et nad suhtuvad positiivselt Eestisse ümberpaigutatavatesse inimestesse ning arvavad, et abivajajaid peavad alati aitama need, kellel on võimalus seda teha. Positiivselt vastanud mainisid ka, et põgenike vastuvõtmine riiki ning osalemine ümberpaigutamise programmis on meile kohustuslik, kuna Eesti on ühinenud Euroopa Liiduga ja rahvusvaheliste koalitsioonide ja kokkulepetega, mis tähendab, et Eesti peab võtma vastutuse liitumisega tekkinud rahvusvaheliste kohustuste ees. Euroopa rändevõrgustiku eksperdi sõnade kohaselt on tegemist kontrollitud migratsiooniga ning põgenikud, kes osalevad ümberpaigutamises läbivad mitmeid kontrole ning menetlusi. Need toimingud kinnitavad, et põgenikesse võib suhtuda positiivselt. U. Särekanno sõnul on pagulaste teema praegu üks kõige suuremaid kriise kogu Euroopas ning kuna Eestigi vajab teatud olukordades teiste liikmesriikide abi, siis tähendab see: „*vajadusel tullakse meile appi, seega aitame meiegi sõpru siis, kui nemad on hädas*“.

Kahel eksperdil on ümberpaigutatavate suhtes neutraalne suhtumine. Nende vastuste kohaselt on see tingitud sellest, et ümberpaigutatavad isiklikult nendesse ei puutu, kuid nad mõistavad abistamise vajadust, andes endale aru, et sellega kaasneb oht avalikule korrale.

E. Janson sõnab, et „*sundränne, st situatsioon, kui inimesed on sunnitud oma kodumaalt lahkuma, on igal juhul negatiivne nähtus*“ ning leiab, et turvalistel riikidel on nii juriidiline kui

ka moraalne kohustus aidata inimesi. E. Janson selgitab oma arvamust : „*Selleks ei peaks hädasolevatel inimestel olla tarvis võtta ette ebaregulaarset ja ohtlikku mereteed, vaid neile peaksid olema avatud turvalised, seaduslikud ja kontrollitud põgenemisteed*“. M. Mändla ütleb, et „*Ka eestlased on olnud omal ajal „paadipõgenikud*“. Soov ellu jääda ja oma lastele inimväärsemat turvalist elukeskkonda pakkuda on igati arusaadav ja mõistetav. Arvan, et suur osa pagulastest siiski pöördub sõjaohu möödudes oma kodumaale tagasi.“

Autor jagab küsimusele positiivselt vastanud ekspertide arvamust. Autor on nõus sellega, et alati peab aitama sõja-, looduskatastroofi- või muus hädaolukorras kannatava riigi kodanikke vastavalt meie riigi võimalustele ning vaatamata meie rahvusvahelistele kohustustele. Aidates teisi rahvaid, Eesti valitsus kujundab riigile positiivset mainet ning sellise tegevuse tagajärjel võivad riikidevahelised suhted paraneda.

Autori arvates selle küsimuse vastused näitasid, et inimesed, kes on teadlikud ümberpaigutamise aspektidest, on pigem positiivsema suhtumisega põgenikesse kui need, kelle teadmised põhinevad ajaleheartiklitel ja „buumuudistel“.

Intervjuu **teise küsimuse** (Kuidas Te arvate, kas Eesti valitsus tegi õige otsuse võtta põgenikke riiki?) raames autor selgitas välja ekspertide arvamuse selle kohta, kas Eesti riigi valitsus tegi õige otsuse osaleda ümberpaigutamiskavas. Ekspertide vastuste põhjal saab lugeja ülevaate Eesti võimalustest ja kohustustest põgenike ümberpaigutamise programmis osalemisel.

Kõik intervjuueeritud eksperdid vastasid küsimusele positiivselt ja arvasid, et Eesti valitsus tegi õige otsuse võttes riiki põgenikke. Vastanutest kolm kahtlesid, kas Eestil oli valikut põgenike riiki lubamisel või mitte. J. Mägi sõnul võttis Eesti vastu õige otsuse: „*kuna poliitiliselt oli Eestil võimalus jääda Euroopas üksi või olla koos Euroopaga*“. Ekspertidest 5 mainisid, et Eesti tegi õige otsuse, kuna tegemist on solidaarsuse näitamisega teistele liikmesriikidele ühe suurema kriisi ajal Euroopas .

E. Janson kinnitas teiste ekspertide positiivset arvamust Eesti valiku kohta ja põhjendas ka eelpool mainitud 3 eksperdi kahtlusi selle kohta, kas meie riigil valikuvõimalust, öeldes intervjuus järgmist: „*Riigikogu võttis riigile kohustuse pagulasi vastu võtta juba 1997. aastal, mil ratifitseeriti Genfi 1951. a. pagulasseisundi konventsioon, ning uuesti 2004. aastal, mil ühineti EL-iga. Need valikud on olnud kahtlemata õiged. Ümberpaigutamiskava lähtub TFEU artiklist 78 ja see ei ole otseselt Eesti valitsuse otsus.*“

ERVe ja U. Särekanno arvavad, et Eesti tegi õige otsuse, vaidlustades Eestile määratud kvoodi ning seades selged piirid, kui palju ja kust võtab Eesti ümberpaigutatavaid riiki.

Autori arvates on ekspertidel, kes kahtlesid, kas Eestil oli ümberpaigutamise programmis osalemise või mitteosalemise valikuvõimalus, õigus selles, et Eestil oli kohustus osaleda. Seda arvamust toetab ka ülalpool mainitud E. Jansoni väide. Autor nõustub ka sellega, et Eesti tegi õige otsuse, vaidlustades kvoodid ning seades kindlad piirid erinevates ümberpaigutamise aspektides. Selle tegevusega Eesti tagas turvalise põgenike ümberpaigutamise, n-ö kontrollitud migratsiooni.

Intervjuu **kolmanda küsimuse** (Milline on Teie hinnang, kuidas muutub kuritegevuse tase riigis põgenike saabumisega?) raames selgitas autor välja ekspertide arvamuse selle kohta, kas põgenike saabumisega riiki kuritegevuse tase muutub või mitte, ning positiivse vastuse korral, kuidas muutub. Vastuste analüüsi lugedes saab ülevaate ekspertide seisukohast kuritegevuse taseme muutumise kohta põgenike saabumisel.

Analüüsides intervjuueritud ekspertide arvamusi, eristas autor järgmist:

- 1) Kõik 11 intervjuueritud eksperti arvavad, et ümberpaigutatavad isikud ei tule Eestisse eesmärgiga panna toime süütegusid. Kolme eksperdi sõnul võivad ümberpaigutatud isikud hakata süütegusid toime panema juhul, kui jäävad olukorda, et neid ei kaasata ühiskonda. See risk võib muutuda reaalsuseks, kui riik ei suuda garanteerida neile näiteks töökohta, kui nende lapsed ei saa siinsesse kooli või neid ei võeta ühiskonnas vastu. Siis paratamatult kuritegevus näib nende jaoks allikana, kust saada mingilgi määral elatusvahendeid.
- 2) Nelja eksperdi vastuste kohaselt kuritegevuse tase võib tõusta mitte ümberpaigutatavate, vaid hoopis põhielanikkonna poolt. K. Üprus-Tali sõnul esineb võimalus Eesti põhielanikkonna süüliste tegevuste taseme tõusuks, näiteks avaliku korra rikkumine. ERVe ütlevad: „*eskaleerub pigem kohaliku rahvastiku kuritegevuslik käitumine: nende vastumeelsus ja vihakõne, mis on samuti kuritegevuse liik*“. ERVe mainisid ka, et ajakirjandus on teinud esimesed sammud ümberpaigutatavate isikute verbaalse ründamise lõpetamiseks – keelas internetis anonüümsete kommentaaride postitamise lubamise. See tegevus kaitseb ümberpaigutatavaid, kes on niigi ohvrid ja vajavad tuge, sh verbaalse agressiooni eest.
- 3) Uku Särekanno ja ERVe jagavad seisukohta, et isikud, kes taotlesid ümberpaigutamist Eestisse, peavad läbima põhjaliku kontrolli enne ümberpaigutamise programmi sisenemist ning pärast saabumist Eesti riiki. Euroopa rändevõrgustiku ekspertide sõnul teostatakse esmane kontroll juba UNCHR ümberpaigutamise programmi raames ning teisene kontroll – Politsei- ja Piirivalveameti ja/või Kaitsepolitseiameti poolt. Need kontrollimised peaksid

tagama, et isikud, kes on kriminaalse taustaga või sõjakuritegijad ei saa osaleda ümberpaigutamise programmis.

- 4) Kolme eksperdi arvamus on, et Eestisse vastuvõetavate põgenike arv on liiga väike selleks, et tõsta kuritegevuse taset riigis. T. Kuuse sõnul: „*kuritegevuse taset riigis mõjutab kriitiline arv vastuvõetavaid inimesi*“. U. Särekanno sõnul on Eesti suuteline kontrollima 570 inimese tausta kahe aasta jooksul.

Autori arvates on sellele küsimusele vastanud kõikidel ekspertidel õigus. Autor nõustub arvamustega: Eestisse ümberpaigutatud isikud võivad panna toime süütegusid, kui neid ei kaasata ühiskonda; esineb võimalus Eesti põhielanikkonna süüliste tegevuste taseme tõusuks. Autor käsitles neid probleeme töö punktis 1.2.2. ning pakkus lahendusi punktis 1.3.2.

Intervjuu **neljanda küsimuse** (Millised kultuurilised ja religioossed erimeelsused võivad tekkida põgenike saabumisega?) raames selgitas autor välja ekspertide arvamus selle kohta, kas põgenike saabumisega võivad tekkida kultuurilised ja religioossed erimeelsused ühiskonnas ning millised need olla võiksid. Vastuste analüüs annab ülevaate ekspertide arvamustest kultuuriliste ja religioossete erimeelsuste tekkimisest.

Vastuseid analüüsid selgus, et kõik intervjuus osalenud eksperdid hindasid kultuuriliste ja religioossete erimeelsuste teket tõenäoliseks. Euroopa rändevõrgustiku ekspertide vastuste kohaselt võib ümberpaigutatud inimeste ja põhielanikkonna vahel tekkida konflikte teiste tavade ja kultuuri väärti mõistmise või sellest mitteamusaamise pärast. Nende arvates võib konfliktide põhjuseks olla ka põhielanikkonna soov mitteaktsepteerida ja -mõista ümberpaigutatavate eripärasid. Nendeks võivad olla nii kultuurilised (näiteks naised, kes kannavad peasalle või hidžaabe) kui ka religioossed (näiteks palvetamine, toitumise erinõudmised ja teiste eriliste asjade vajamine) eripärad. Samal seisukohal on ka M. Mändla, kes lisab, et „*ka sisserändajaid tuleb õpetada – nt prügi sorteerima, loodust ja puhast vett hoidma. Võib-olla nende kodumaal pole sellele tähelepanu pööratud.*“

E.-M Asari on oma intervjuus esitanud järgmise seisukoha: „*Tegelikult me näeme, on küsimusi, mis Eesti eestikeelsete ja venekeelsete elanikkonnas lahutab, siis ma ütleks, et see sisseränne, on tegelikult olnud ühendav.*“ Eksperti sõnul on see paradoks, mis on tekkinud põhielanikkonnas alates Eesti põgenike vastuvõtmise otsuse tegemisest.

J. Mägi sõnul võib konflikte tekkida just nende ümberpaigutatud isikute pärast, kes hakkavad oma religiooni või usku agressiivselt ja valjult propageerima. Eksperti sõnul elab ka Eestis

sügavalt kristlikke inimesi ning ta arvab, et kui panna inimesi erinevatest kultuuridest ühes kohas kokku, siis seal kindlasti tekib konflikte.

ERVe tõid välja ettepaneku kultuursete ja religioossete erimeelsuste ennetamiseks – riigi ja MTÜ-de „selgitustööd“ põhielanikkonnale, milles selgitatakse, et ümberpaigutatavad on samasugused inimesed nagu nemad, erinedes vaid oma religioosse ja kultuurilise kasvatatuse tõttu. Eksperdid ütlevad ka, et selgitustöös peaks olema teade selle kohta, et *„need inimesed, kes põgenevad – põgenevad ka samamoodi radikaalse islamismi eest, nad põgenevad rahumeelsematesse riikidesse, sest nad ei soovi jääda oma peredega sõjatandrile.“*

Autori arvamus langeb kokku ekspertide omaga ning selles küsimuses ei pea vajalikuks muid asjaolusid lisada.

Intervjuu **viienda küsimuse** (Millised muutused toob kaasa põgenike võimetus kohaneda Eesti kultuuris?) raames autor uurib ekspertide seisukohta muutuste suhtes, mis võivad järgneda põgenike võimetusle kohaneda Eesti kultuuriga. Vastuste analüüs annab ülevaate riskidest, mis kaasnevad ümberpaigutatud isiku ebaõnnestunud kohanemisega Eesti ühiskonnas.

Analüüsides ekspertide vastuseid, leiab autor:

- 1) B. Lüüs'i sõnul ei ole ümberpaigutatavatel „võimetus kohaneda“ – igal inimesel on teatud määral võimekus kohaneda ning eksperdi arvates on küsimus vaid selles, et mõni inimene kohaneb kiiremini, teine aeglasemalt, mõni vajab vähem, teine rohkem abi selleks. Just isiku võimekuse määrast oleneb ressursi ja teenuste maht, mis suunatakse ümberpaigutatud isikule eesmärgi saavutamiseks. Eksperdi sõnul muutused eesmärkide saavutamiseks peavad toimuma administratiivsel tasandil, pakkudes teenuseid mingisugustele gruppidele. Seda põhimõtet jagab ka J. Nester.
- 2) ERVe tõid välja, et kui ümberpaigutatavad isikud ei integreeru ühiskonda, võib tekkida „lumepalliefekt“: isik *„võib sattuda kuritegelikule teele, sealt ta võib edasi radikaliseeruda, juba eelnevas etapis jääb ta ühiskonnale koormavaks ja ta ei lähegi tööturule, elabki sotsiaaltoetustest, tal ei ole mingeid välja vaateid ega perspektiive ja siis ta hakkab juba mõtlema edasi muid viise kuidas elatada, mis võivad tuua hullemaid tagajärgi.“* Selle arvamus põhimõtteid jagavad ka J. Mägi ja K. Üprus-Tali oma vastuses.
- 3) U. Särekanno ja E.-M. Asari vastuste kohaselt on *„jällegi tegemist liiga väikese inimeste arvuga, et toimiksid muudatused ümberpaigutatud isikute ebaõnnestunud kohanemisest Eesti ühiskonnas“.*

Autor nõustub B. Lüüs'i arvamusega, et ümberpaigutatavatel isikutel ei ole „võimetust kohaneda“ ning igal inimesel on teatud määral võimekus kohaneda. Autor arvab, et põgenikel, keda ümberpaigutatakse Eestisse, on motivatsioon kiiresti Eesti kultuuriga kohaneda, kuna selle protsessi edukusest sõltub nende heaolu tulevikus. Autor leiab, et kui põgenikud ei suuda kohaneda Eesti kultuuris, siis kindlasti kuritegevuse taseme tõusmise oht kasvab. Autor nõustub U. Särekanno'ga ja E.-M. Asari väitega, et tegemist on liiga väikese inimeste arvuga, et riigis toimuksid märgatavad muudatused.

Intervjuu **kuuenda küsimuse** (Kuidas Teie arvates mõjutab põgenike saabumine tööturgu?) raames uurib autor ekspertidelt, millist mõju avaldab põgenike saabumine tööturule. Autor märkas, et eksperdid tõid välja bakalaureusetöös seni mainimata ümberpaigutatud isikute positiivse mõju tööturule ja sotsiaalsüsteemile. Tutvudes vastuste analüüsiga, saab ülevaate ümberpaigutatud isikute mõjust Eesti tööturule.

Vastuseid analüüsides märkas uurimistöö autor, et 8 intervjuueeritud eksperti arvavad, et ümberpaigutatud isikute sisenemine tööturule avaldab üldist positiivset mõju Eesti tööturule. Ekspertid põhjendavad positiivset mõju sellega, et 2015 aasta suvel oli meie riigis üle 5000 vaba töökohta, mida ei suudetud oma elanikkonna ressurssidega täita. Kui ümberpaigutatud inimesi õnnestub suunata nendele töökohtadele, mõjub see tööturule positiivselt.

Euroopa rändevõrgu eksperdid mainisid, et võib tekkida probleem põgenike teaduskraadide ja kvalifikatsioonide tõendamise, mis tõkestab kiiret saabumist tööturule. B. Lüüs, U. Särekanno ja ERVe tõid probleemina esile, et põgenike kiiret saabumist tööturule tõkestab ka eesti keele puudulik oskus. B. Lüüs ja ERVe arvavad, et tööandjad, kes võtavad ümberpaigutatud isikuid tööle, peaksid kaas aitama nende keeleoskuse tõstmisele.

U. Särekanno ja E.-M. Asari mainisid korduvalt oma vastustes, et ümberpaigutatud isikute arv on liiga väike selleks, et tekitada Eesti tööturul olulisi muudatusi - seda ohustada või palgataset alla viia.

Autor nõustub ekspertide arvamustega osaliselt. Autor on seisukohal, et põgenike saabumine Eestisse toob positiivse mõju tööturule pikemas perspektiivis, kuna saabunute integreerimine ühiskonda võtab palju aega ja nende oskused ei vasta Eesti tööturu nõuetele. Suuremat positiivset mõju avaldavad esmasaabunute põgenike lapsed, kes kasvavad üles Eesti ühiskonnas ning on kohanenud palju paremini kui nende vanemad. Selles küsimuses on oluline asjaolu, et ümberpaigutatavate isikute arv on liiga väike, et kutsuda esile tuntavaid muutuseid.

Intervjuu **seitsmenda küsimuse** (Milline peab olema ümberpaigutatud põgenike sotsiaalabisüsteem?) raames autor selgitas välja ekspertide arvamuse selle kohta, milline peab olema vastuvõtva riigi (Eesti) sotsiaalabisüsteem ümberpaigutatud isikutele.

Analüüsid ekspertide vastuseid, leidis uurimistöö autor järgnevat:

- 1) Kümme eksperti nõustusid mõttega, et Eesti peaks andma ümberpaigutatud põgenikele erinevaid toetusi. Enamus neist märkis, et toetusi on oluline anda selleks, et tagada efektiivne integreerumine Eesti ühiskonda ja innustada kiiremini iseseisvaks muutuma.
- 2) Ekspertide arvamus toetuste sisu ja suuruse kohta varieerus, kuid E. Janson oma vastuses määratles, et „*Vastavalt 1951. a. konventsioonile peab riik kohtlema pagulasi samasuguselt kui teisi pikaajalise elamisloaga riigis viibivaid välismaalasi. Kui riigi elanikele on ette nähtud ligipääs sotsiaalteenustele ja -toetustele, peab riik seda igal juhul tagama ka pagulastele.*“ Samal arvamusel olid ka E.-M. Asari ja K. Üprus-Tali.

Uurimistöö autor nõustub ekspertidega, et Eestisse tulnud põgenikud peavad sisseelamise perioodil saama toetusi ning toetuste sisu ja suurus peaksid olema sellised, et ümberpaigutatud isikud saaksid edukalt integreeruda ühiskonda ja siseneda tööturule. Autor teeb ettepaneku, et toetuste maksmise periood peaks olema fikseeritud – teatud aja pärast toetusi enam ei makstaks. Selline piirang motiveeriks ümberpaigutatud isikuid kiiremini tööturule sisenema.

Intervjuu **kaheksanda küsimuse** (Kas põgenikud toovad kaasa koormuse riigile? Millise?) raames autor selgitas välja ekspertide arvamuse selle kohta, kas Eestisse ümberpaigutatavad põgenikud toovad kaasa koormuse riigile. Positiivse vastuse puhul küsiti, millist koormust põgenikud põhjustavad.

Kõik küsitletud eksperdid ja autor nõustusid väitega, et põgenikega kaasneb koormus riigile. Küsitletud ekspertidest 3 mainisid, et koormus riigile, mis tuleneb põgenike ümberpaigutamisest riiki, ei ole koormus, millega Eesti hakkama ei saaks. B. Lüüs ja Euroopa rändevõrgustiku ekspertide sõnul on see hetkeline ning peamiselt rahaliste vahendite näol. B. Lüüsi sõnul „*koormus tasakaalustub maksudega, mis ümberpaigutatud isikud hiljem maksavad ning nende lapsed, kes kasvavad üles Eesti ühiskonnas – on palju paremini kohanenud, kui nende vanemad.*“ ERVe aga arvavad, et ümberpaigutatavaid isikuid peab vaatama mitte koormusena, vaid võimalusena: demograafiline olukord riigis on pigem kahanev ja ühiskond vananeb. Kui Eesti võtab vastu peresid ja lapsed kasvavad siin üles, on see panus meie riigi tulevikku, sest hiljem nad hakkavad maksma pensionit Eesti põhielanikele. Selle arvamusega nõustub ka autor.

J. Mägi ütleb: „*sellest hetkest, kui nad sisenevad tööturule, on nad tegelikult mitte koormus, vaid vastupidi – nad on hoopis positiivselt mõjuvad Eestile.*“

Intervjuu **ühksanda küsimuse** (Milliseid probleeme toob kaasa keelebarjäär?) raames uuris autor, millised on ekspertide arvates probleemid, mida toob kaasa keelebarjäär. Vastuste analüüs annab ülevaate, mida arvavad eksperdid põgenike keelebarjäärist ning millised on sellest tingitud probleemid.

Analüüsid ekspertide vastuseid, leiab uurimistöö autor järgmist:

- 1) Enamus ekspertidest vastas, et ületamata keelebarjäär toob põgenikele probleeme: raskendatud tööturule sisenemine, raskendatud koolis hakkama saamine, suhtlemisvõimalused on piiratud – kaasneb üksteise mittemõistmine.
- 2) B. Lüüs'i sõnade kohaselt tähendavad need probleemid seda, et riik peab rohkem panustama ümberpaigutatud isikute keeleõppesse: rahaga, inimestega ja tõlketeenustega. J. Mägi arvab ka, et riik peab oluliselt ja tugevalt sekkuma keeleõppesse ning pakkus välja „*Eesti keele õppimine peaks olema kõikidele tasuta, kes seda soovib teha.*“
- 3) Ü. Särekanno ja J. Nesteri vastuste kohaselt õnnestub keelebarjääri ületamine kiirelt nendel, kellel on suurt tahe õppimiseks. E.-M. Asari sõnul, „*keeleinimesed ütlevad, et kvalitatiivselt hüppata ühelt tasemelt teisele (algtasemelt kesk tasemele) on vaja 200-300 tundi olenevalt õppijast*“ ning 120 või 60 tunniga ei ole võimalik tõsta keeleoskust rahuldava mõistmise tasemele.

Autor nõustub ekspertide arvamustega ning rõhutab, et keele mittevaldamine on peamine takistus tööturule sisenemisel. Keeleõpe on üks suurimatest väljakutsetest nii põgenikele kui ka Eesti riigile ning sellega hakkamasaamise nimel peab oluliselt panustama.

Intervjuu **kümnenda küsimuse** (Kuidas Teie hindate uute haiguste tekke võimalusi seoses põgenike sissevooluga?) raames, autor uuris ekspertide arvamust uute haiguste tekkimise võimalusest seoses põgenike sissevooluga.

Analüüsid ekspertide vastuseid, leiab autor järgmist:

- 1) B. Lüüs, ERVe ja E.-M. Asari on ühisel arvamusel, et põgenikud võivad tuua Eestisse varem mitte esinenud ja vähelevinud haigusi. B. Lüüsi sõnul, „*Punane rist tõi välja, et teatud mõttes (seal) mingisuguste nakkushaiguste leviku oht on.*“. ERVe mainisid oma intervjuus Terviseameti epidemioloogianõuniku Kuulo Kutsar'i artiklit, milles nõunik rääkis, milliseid

haigusi võivad põgenikud tuua. Mainitud artiklile põhinedes esitas autor põhiseisukohad töö teoreetilises osas.

- 2) Intervjueeritud ekspertidest 5 väidavad, et Eestis uute haiguste tekkimise põhjuseks on pigem Eesti põhielanike sagenenud reisid välismaale, kust tagasi saabudes tuuakse külastatud riigist kaasa haigusi. Selle väitega nõustub ka uurimistöö autor.

Intervjuu **üheteistkümnenda küsimuse** (Mis on Teie arvamus rühmitustest, mis on asutatud põgenike sissevoolu tõkestamiseks?) raames autor uurib ekspertide seisukohta rühmituste suhtes, kelle üks eesmärkidest on põgenike sissevoolu tõkestamine.

Analüüsid ekspertide vastuseid sellele küsimusele autor eristas kahte põhiseisukohta. Esiteks, ükski ekspert ei poolda inimeste poolt loodud ühinguid, mis tegelevad omaalgatusliku korraloomisega. E. Jansoni sõnul „ühingud, mis tuginevad stereotüüpidele ning oma ideedelt õhutavad viha – ei vääri kuidagi toetust.“ U. Särekanno sõnul „jõudu kui sellist, monopolina ei tohi anda vabatahtlikele ühendustele.“ J. Mägi märkis, et „omaalgatuslik korraloomine ei lõppe kunagi hästi ja see ei ole lubatud.“ Samuti J. Mägi sõnade kohaselt „riik peab täitma korraloomise funktsiooni ja kui riik vajab abi, siis riik kaasab selleks MTÜ-d, kes on loodud selle eesmärgiga, et abistada riigi.“

Teiseks, neli eksperti tõid välja ühte ja sama ettepaneku ülalpoolmainitud vabatahtlikele ühingutele – panustada ühiskonna/kogukonna turvalisusse, liitudes abipolitseinikega, kaitseliiduga, naabrivalvega või vabatahtlike päästjatega. E.-M. Asari arvamusel, mõnedel inimestel puudub võimalus liituda eelpoolmainitud organisatsioonidega, kuna näiteks abipolitseinikesse ei saa ühineda inimesed, kellel on välja toodud eelnevad karistused ning eksperdi arvamusel on õigesti kokku lepitud, et sellised inimesed ei pea EV-s korda tagama.

Autor nõustub ekspertidega, kes suhtuvad negatiivselt omaalgatuslikesse organisatsioonidesse ning arvab, et need organisatsioonid pigem ohustavad kui aitavad riigi sisejulgeolekule. Autor samuti pooldab ekspertide ettepaneku omaalgatuslikudele organisatsioonidele liituda riigiga heakskiidetud organisatsioonidega (kaitseliit, abipolitseinikud, naabrivalve jm.).

Intervjuu **kaheteistkümnenda küsimuse** (Millist poliitilist ohtu võiksid põgenikud Eestile kujutada?) raames autor selgitas välja ekspertide seisukohtasid, millist poliitilist ohtu võiksid põgenikud Eestile kujutada.

Analüüsid ekspertide vastuseid sellele küsimusele autor eristas järgmist:

- 1) Kuus eksperti vastasid, et nad ei näe, et tänapäeval põgenikud kujutavad Eestile poliitilist ohtu ning kaks eksperti ei osanud vastata antud küsimusele.
- 2) Kolme eksperti arvates poliitiline oht esineb või võib tekkida tulevikus. Euroopa rändevõrgustiku ekspertide ja E.-M. Asari arvamusel „*kui me võtame kedagi teisest riigist ja anname temale rahvusvahelise kaitse – ütleme me sellega, et ümberpaigutava riik ei ole oma põhikohustustega hakkama saanud.*“ Antud tegevuse tagajärjena võivad halveneda riikidevahelised suhted. M. Mändla sõnul põgenikud võivad kujundada poliitilist ohtu Eestile juhul kui: „*pagulaste arvukus tõuseb võrreldes Eesti elanikkonnaga liiga suureks, kui hoiame pagulasi pikalt tulevikuperspektiivi osas teadmatuses ja majanduslikus ebastabiilsuses.*“
- 3) U. Särekanno ja J. Mägi loevad ohuks poliitilisi ühendusi, kes on väga aktiivselt suutnud endale tekitada toetajaskonda, kasutades ära ümberpaigutamise debatti. U. Särekanno sõnul need poliitilised ühendused võivad hakata agressiivselt toetama vabaliikumisi, keda oli eelmises küsimuses mainitud.

Autor nõustub ekspertidega, et lähitulevikus põgenikud ei kujuta Eestile poliitilist ohtu. Autori arvamusel ainus võimalus, kuidas ümberpaigutatud isikud saavad poliitiliselt ohustada Eestit on see, kui need isikud pääsevad tulevikus riigikokku ning panustavad selle nimel, et muuta Eesti riigi sisepoliitilist olukorra.

Intervjuu **kolmeteistkümnenda küsimuse** (Milliseid tegevusi peaks muutma Eesti piiridel massilise sisserände tõkestamiseks?) raames autor selgitas välja milliseid tegevusipeaks ekspertide arvates muutma Eesti piiridel massilise sisserände tõkestamiseks.

Analüüsides ekspertide vastuseid, tegi autor järelduse, et enamus eksperte on rahul sellega, kuidas tänapäeval tagatakse Eesti piirikontroll, kuid ekspertidel on ettepanekuid selle tegevuse parendamiseks. Samuti mainiti Eestil on massilise sisserände korral tegutsemise/tõkestamise plaan, millega ollakse samuti rahul. Ekspertide ettepanekud Eesti piiride kaitsmise parendamiseks ja kaitse tõstmiseks on järgnevad:

- 1) Euroopa rändevõrgustiku ekspertide arvamusel „*Eesti piiri kontekstis peaks tugevdama Šengeni välispiiri kõikide oma tehniliste võimalustega, mis Eestil on: parem infovahetus (EL-i andmebaas), ENTRY/EXIT süsteemi kasutamine.; äärmusliku meede kasutamine – aeg ajalt piirikontrolli taastamine; õigeaegne tegevuskava muutmine vastavalt ohuhinnangule.*“
- 2) K. Üprus-Tali: „*Tuleks vaadata, mis teistes riikides on olnud tõhusam meetod ja millised on paremad praktikad ning seejärel tegema vastavalt oma plaane ja arendama strateegiaid.*“
- 3) U. Särekanno vastuse kohaselt, tuleb kasutada ressursi nii, et „*riigi piirivalve oleks paremini varustatud valveseadmetega ja piirilõik oleks välja arendatud.*“

Autor nõustub ekspertide arvamusega ning lõputöö kirjutamise hetkel täiendavad ettepanekud puuduvad. Autor ei välista lisaettepanekute vajaduse tekkimist tulevikus, kui situatsioon võib muutuda. Autor on teadlik, et ülalpool mainitud arvamused ja järeldused samuti kehtivad käesoleva situatsiooni kohta.

KOKKUVÕTE

Uurimistöö eesmärgiks on selgitada välja, millised ohud sisejulgeolekule võib tuua Kreekast ja Itaaliast põgenike ümberpaigutamine Eestisse ning leida võimalikke viise kuidas neid ohte enneaegselt tuvastada ja ennetada.

Eesmärgi saavutamiseks oli töö autori esimene uurimisülesanne analüüsida põgenike ümberpaigutamise liikmesriikide teadusallikaid, et saada teoreetilisi põhiseisukohti toetavat informatsiooni. Selgus, et Eesti sisejulgeoleku jaoks on järgmised ohud: äärmuslike/natsionalistlike organisatsioonide tekkimine; uute haiguste sissetoomine; oht tööturule, majandusele, sotsiaalsüsteemile; kultuurilistest ja religioossetest erimeelsustest tulenevad ohud; kuritegevuse taseme tõus; taotleja või põgeniku isiku tuvastuse, profiili ja vastuvõtu kriteeriumitele vastavuse tuvastamise keerulisus.

Teiseks uurimisülesandeks oli viia läbi ekspertintervjuud. Need teostati ajavahemikus märts – aprill 2016. Intervjueeriti isikuid, kes tegelevad põgenike ümberpaigutamise küsimusega juba teatud aeg ning omavad head ülevaadet massilisest sisserändest Euroopasse tulenevast kriisist ja Eesti riigi osalemisest EL Kreekast ja Itaaliast saabuvate põgenike ümberpaigutamise programmis. Ekspertintervjuude küsimused olid koostatud teoreetiliste põhiseisukohtade alusel eesmärgiga võrrelda ekspertide poolt antud vastuseid teoreetiliste põhiseisukohtadega.

Kolmandaks uurimisülesandeks oli teha järeldusi põgenike ümberpaigutamisest tulenevatest võimalikest ohtudest Eesti sisejulgeolekule, tuginedes teooriale ja ekspertintervjuudele. Selgus, et ekspertide arvamus sarnaneb paljuski autori poolt väljatoodud teoreetiliste põhiseisukohtadega. Nii ekspertide arvamus kui ka teoreetilised põhiseisukohad sätestasid järgmist:

- Esineb oht kultuurilises ja religioosses sfääris;
- Esineb ümberpaigutatavate vastu toime pandud kuritegevuse taseme kasvu oht;
- Esineb oht tuua sisse haiguseid, mis ei ole Eestis varem levinud;
- Äärmuslike ja ekstremistlike organisatsioonide tekke oht;
- Ülekoormuse oht riigi majandusele ja sotsiaalsüsteemile;
- Eestis hakkamasaamist raskendav keelebarjäär.

Kolmanda uurimisülesande käigus selgus samuti, et eksperdid olid esitanud aspekte, mis ei olnud kajastatud teoreetilises osas. Näiteks: positiivne efekt tööturule ja riigi demograafilisele olukorrale, ettepanek äärmuslike vabaühingute liikmetele liituda riigi poolt heakskiidetud organisatsioonidega.

Euroopa Liit on soovitatud näitama üles solidaarsust ja rõhutas abikäe ulatamise vajadust ja olulisust tuhandetele kriisiipiirkonnast saabuvatele inimestele. Üheksa eksperti 11-st on seisukohal, et põgenikke peab aitama. Oma seisukoha toetuseks tõid nad järgmiseid argumente: kehtib rahvusvaheline solidaarsus ning Eesti peaks aitama, kui soovib olla ise aidatud tulevikus.

Kõik eksperdid usuvad, et Eestisse ümberpaigutunud põgenikud ei tule riiki eesmärgiga kuritegusid toime panna. Nelja eksperdi sõnul võib kasvada põgenike suhtes toime pandud kuritegevuse tase. Ekspertid tõid välja väite, et ebaõnnestunud või aeglane integreerumine võib motiveerida ümberpaigutatud isikuid kuritegusid toime panema.

Kõigi ekspertide hinnangul on tõenäoline, et tekivad konfliktid kultuurilisel ja religioosel taustal ümberpaigutatavate ja põliselanike vahel. Nende ennetamiseks eksperdid pakkusid lahenduseks teha „selgitustööd“ mõlema osapoollega, kus ühte osapoolt tutvustatakse teise osapoolle tavadega ja normidega.

Ekspertide arvamusel põgenike saabumine Eestisse võib mõjutada riigi tööturгу kas neutraalselt või positiivselt. Ekspertide sõnul positiivne mõju avaldub töjõupuuduse languses ja pensionimaksjate arvu suurenemises ning neutraalselt mõjub või ei mõju, kuna ümberpaigutatavaid on vähe.

Töö autor ühineb mitme küsitletud eksperdi arvamusega, et Eesti vabariik saab hakkama esile kerkinud koormustega ja ohtudega, kuna Eestisse paigutatakse kontrollitud migratsiooni raames kuni 600 põgenikku. Autor jagab samu vaateid ekspertidega, et Eestisse ümberpaigutatavate isikute arv ei ole piisavalt suur, et tekitada mastaapseid muudatusi riigis. Antud väide on enamlevinud ekspertide arvamuse paljudes intervjuu küsimustes, millega nad argumenteerisid madala sisejulgeoleku ohtude realiseerimise tõenäosust seoses põgenike saabumisega Eestisse.

Lõpetuseks saab öelda, et lõputöös püstitatud eesmärk sai täidetud ning vastus uurimisküsimusele sai leitud.

SUMMARY

The thesis is on 45 pages. It consists of two sections – theoretical and empirical. It contains two tables and an annex. The methodologies used for this thesis is exploratory data analysis and qualitative research. The thesis is written using 53 sources, of which 18 are in foreign language. The thesis is written in the Estonian language.

The purpose of the thesis was to establish the potential threats to the internal security of Estonia posed by relocation of refugees from Italy and Greece to Estonia and the methods of preliminary identification and prevention of such risks.

In order to achieve the objective, the author has performed a number of research tasks. The first research task of the author was to sift through the sources in Estonian and in foreign languages related to the posed research questions and to identify the main risks associated with relocation of refugees. Based on the sources, the author also described preventive measures for preventing the risks associated with the relocation of refugees and mentioned the agencies and organisations in the field. The second research task was to conduct expert interviews. They were conducted from March to April 2016. In the framework of the research, 11 people were interviewed. The third research task was to compare and contrast research results and theoretical standpoints. The comparison showed the following similarities: a risk in the cultural and religious sphere; a risk of new diseases that are not spread in Estonia; a risk of rising of extremist organisations; a risk of burden on the economy and social system of the state; language barrier that hinders effective functioning in Estonian society. The comparison showed the following disparities: a risk of increased rate of crimes directed toward the relocatees; positive effect on the labour market and the demographic situation of the state; proposal to members of extremist voluntary organisations to join state-approved organisations.

Kasutatud kirjandus

Ajaleht Pealinn, 2015. *Ojulang: pagulaste vastuvõtmine on Trooja hobune*. [Võrgumaterjal]
Available at: <http://www.pealinn.ee/koik-uudised/ojulang-pagulaste-vastuvotmine-on-trooja-hobune-n145652>

[Kasutatud 30 jaanuar 2016].

Asari, E. M., 2015. *Uuring: üheksa suurimat ohtu seoses pagulastega* [Intervjuu] (22 juuli 2015).

BBC, 2016. *Migrant crisis: Migration to Europe explained in seven charts*. [Võrgumaterjal]
Available at: <http://www.bbc.com/news/world-europe-34131911>
[Kasutatud 01 05 2016].

Citati, D., 2014. "Non-Citizens". *Russian Ethnic Minorities in the Baltic Sea Region*. Rooma, The World Public Forum (WPF) "Dialogue of Civilizations".

dv.ee, 2015. *Как именно Эстония будет принимать беженцев?*. [В Интернете]
Available at: <http://dv.ee/novosti/2015/08/07/kak-imenno-jestonija-budet-prinimat-bezhencev>
[Дата обращения: 14 02 2016].

Eike Luik, E. K. E. s. t., 2014. *Rände ja varjupaiga sõnaraamat*. Tallinn: Sisekaitseakadeemia.

Euroopa Liidu Teataja, 2016. *NÕUKOGU OTSUS (EL) 2015/1601*. [Võrgumaterjal]
Available at: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/Et/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0095>
[Kasutatud 01 05 2016].

European centre for disease prevention and control, 2015. *RAPID RISK ASSESSMENT: Communicable disease risks associated with the movement of refugees in Europe during the winter season*. [Online]
Available at: <http://ecdc.europa.eu/en/publications/Publications/refugee-migrant-health-in-european-winter-rapid-risk-assessment.pdf>
[Accessed 07 02 2016].

Eurostat, 2016. *Asylum quarterly report*. [Võrgumaterjal]
Available at: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_quarterly_report
[Kasutatud 02 05 2016].

Eva-Maria Asari, H. M. E. L., 2015. *Rahvusvahelise kaitse saajate ümberasustamise ja -paigutamise programmides osalemise võimalikud riskid Eesti sisejulgeolekule*. Tallinn: s.n.

Haridus- ja Teadusministeerium, s.a.. *Teadus*. [Võrgumaterjal]
Available at: <https://www.hm.ee/et/tegevused/teadus>
[Kasutatud 14 02 2016].

Heisler, M. & Layton-Henry, Z., 1993. *Migration and the Links Between Social and Societal Security*. London: Pinter Publishers.

Himma, M., 2015. <http://novaator.err.ee/>. [Võrgumaterjal]
Available at: <http://novaator.err.ee/v/tervis/7756a7df-df9c-4431-98c7->

c097169674b3/pogenikega-voib-kaasa-tulla-naiteks-malaariat-ja-antibiootikumravile-allumatuid-haigusid

[Kasutatud 31 jaanuar 2016].

Huysmans, J., 2006. *The Politics of Insecurity: Fear, Migration and Asylum in the EU*. London: Routledge.

Integratsiooniinfo, s.a.. *Pagulasorganisatsioonid ja nõustamiskeskused*. [Võrgumaterjal]

Available at: <http://integratsiooniinfo.ee/et/eesti-kodakondsus-elamine/pagulasorganisatsioonid>

[Kasutatud 22 02 2016].

International Organization for Migration, s.a.. *Küsimused ja vastused | CO*. [Võrgumaterjal]

Available at: <http://www.iom.ee/estco/index.php?sisu=tekst&mid=55&lang=est>

[Kasutatud 10 01 2016].

Jaaksoo, Ü., 2006. *Teadusuuringud sisejulgeoleku teenistusse*. [Võrgumaterjal]

Available at: <http://www.riigikogu.ee/rito/index.php?id=11049>

[Kasutatud 10 01 2016].

Janson, E., 2015. *PAADIPÕGENIKUD: KAS LIIBÜAS PEITUB LAHENDUS?*. [Võrgumaterjal]

Available at: <http://www.poliitika.guru/paadipogenikud-kas-liibuas-peitub-lahendus/>

[Kasutatud 06 02 2016].

Kaitsepolitseiamet, 2015. *Kaitsepolitsei pidas kinni islamiterrorismi toetamises kahtlustatavad mehed*. [Võrgumaterjal]

Available at: <https://www.kapo.ee/et/media/kaitsepolitsei-pidas-kinni-islamiterrorismi-toetamises-kahtlustatavad-mehed.html>

[Kasutatud 30 01 2016].

Kaldur, K., 2011. *Pagulaste lõimimine Eesti ühiskonda: probleemid ja lahendused*. [Võrgumaterjal]

[Võrgumaterjal]

Available at: <http://www.riigikogu.ee/rito/index.php?id=16021>

[Kasutatud 16 02 2016].

Kasemets, A. & Oppi, T., 2013. *Siseturvalisus, ideaalse inimvarajuhi otsingud ja täiendusõppe vajadus*. [Võrgumaterjal]

Available at: <http://www.riigikogu.ee/rito/index.php?id=16519&op=archive2>

[Kasutatud 3 veebruar 2016].

Kaukvere, T., 2015. *Eesti ja Itaalia siseministrid leppisid kokku koostöös pagulaste ümberpaigutamisel*. [Võrgumaterjal]

Available at: <http://www.postimees.ee/3348533/eesti-ja-itaalia-siseministrid-leppisid-kokku-koostöös-pagulaste-umberpaigutamisel>

[Kasutatud 5 02 2016].

Kicinger, A., 2004. *INTERNATIONAL MIGRATION AS A NON-TRADITIONAL SECURITY THREAT AND THE EU RESPONSES FOR THIS FENOMENON*. [Võrgumaterjal]

Available at: http://www.cefmr.pan.pl/docs/cefmr_wp_2004-02.pdf

[Kasutatud 2 veebruar 2016].

Koorits, V., 2016. *Soome pagulasvastane organisatsioon Soldiers of Odin üritab Eestisse laieneda.* [Võrgumaterjal]

Available at: <http://www.delfi.ee/news/paevauudised/eesti/soome-pagulasvastane-organisatsioon-soldiers-of-odin-uritab-eestisse-laieneda?id=73523233>

[Kasutatud 2 02 2016].

Kornõsheva, M., 2012. *DELFI В ШВЕЦИИ: "Может, решая проблемы беженцев, мы найдем решение и для проблем с собственными русскими.* [В Интернете]

Available at: <http://rus.delfi.ee/daily/estonia/delfi-v-shvecii-mozhet-reshaya-problemy-bezhencev-my-najdem-reshenie-i-dlya-problem-s-sobstvennymi-russkimi?id=65089662>

[Дата обращения: 30 01 2016].

Kuul, M. & Nael, M., 2015. *Uuring: üheksa suurimat ohtu seoses pagulastega.* [Võrgumaterjal]

Available at: <http://uudised.err.ee/v/9adb9834-2e91-4734-8c84-cdcfe5cb42ac>

[Kasutatud 28 01 2016].

Käärrik, K., 2015. *Rootsi immigratsioonipoliitika väljakutsed moslemite ja teiste võõrrahvuste sissevoolu tasakaalustamisel.* [Võrgumaterjal]

Available at: <http://digi.lib.ttu.ee/i/?3709>

[Kasutatud 30 01 2016].

Lõhmus, A., 2015. *Alo Lõhmus: pagulaste ainus mõistlik elukoht on Tallinn.* [Võrgumaterjal]

Available at: <http://uudised.err.ee/v/arvamus/800a2489-5e58-45ed-94ed-edd80340c9ed/alo-lohmus-pagulaste-ainus-moistlik-elukoht-on-tallinn>

[Kasutatud 07 02 2016].

Mihkels, D., 2016. *Siseministerium töötab välja kava äärmusluse ennetamiseks.* [Võrgumaterjal]

Available at: <http://www.postimees.ee/3577387/siseministerium-tootab-valja-kava-aarmusluse-ennetamiseks>

[Kasutatud 12 02 2016].

Minnik, T., 2015. *Iisraeli politoloog: migrantide vastuvõtmiseks Lähis-Idast ja Aafrikast pole te valmis.* [Võrgumaterjal]

Available at: <http://arvamus.postimees.ee/3268349/iisraeli-politoloog-migrantide-vastuvotmiseks-lahis-idast-ja-aafrikast-pole-te-valmis>

[Kasutatud 06 02 2016].

Politsei- ja Piirivalveamet, s.a. . *Varjupaiga taotlemine.* [Võrgumaterjal]

Available at: <https://www.politsei.ee/et/teenused/rahvusvaheline-kaitse/varjupaiga-taotlemine/>

[Kasutatud 30 04 2016].

Politsei- ja Piirivalveamet, s.a.. *RAHVUSVAHELISE KAITSE STATISTIKA.* [Võrgumaterjal]

Available at: <https://www.politsei.ee/dotAsset/218156.pdf>

[Kasutatud 14 01 2016].

Riigi Teataja, 2015. *Sotsiaalministeeriumi põhimäärus.* [Võrgumaterjal]
Available at: <https://www.riigiteataja.ee/akt/129092015006>
[Kasutatud 13 02 2016].

Riigi Teataja, 2016. *Terviseameti põhimäärus. 2. peatükk TEGEVUSVALDKONNAD JA ÜLESANDED.* [Võrgumaterjal]
Available at: <https://www.riigiteataja.ee/akt/126022016014>
[Kasutatud 05 05 2016].

Riigikogu, 1997. *Pagulasseisundi konventsioon.* [Võrgumaterjal]
Available at: <https://www.riigiteataja.ee/akt/78623>
[Kasutatud 11 01 2016].

Siseministeerium, s.a.. *Sisejulgeoleku tagamine.* [Võrgumaterjal]
Available at: <https://www.siseministeerium.ee/et/siseturvalisuse-valdkond/sisejulgeoleku-tagamine>
[Kasutatud 13 02 2016].

sputniknews.com, 2016. *A Continent on Edge: Refugees Bringing Exotic Diseases Into Europe.*
[Online]
Available at: <http://sptnkne.ws/a458>
[Accessed 31 jaanuar 2016].

stolitsa.ee, 2015. *Ильвес: внутренняя безопасность у нас хромает.* [В Интернете]
Available at: <http://stolitsa.ee/107801>
[Дата обращения: 12 02 2016].

Strachan-Morris, D., 2012. *Threat and Risk: What Is the Difference, and Why Does It Matter?.*
27:2 ed. s.l.:Intelligence and National Security.

Teder, M., 2015. *Lugejate 40 põletavat küsimust pagulasteemadel.* [Võrgumaterjal]
Available at: <http://www.postimees.ee/3243479/lugejate-40-poletavat-kusimust-pagulasteemadel>
[Kasutatud 26 01 2016].

The institute of risk management, 2002. *A Risk Management Standard.* [Online]
Available at: https://www.theirm.org/media/886059/ARMS_2002_IRM.pdf
[Accessed 11 01 2016].

Vabariigi Valitsus, 2016. *Pagulasteema: küsimused-vastused.* [Võrgumaterjal]
Available at: <https://valitsus.ee/et/pagulased-kkk#tervishoid>
[Kasutatud 05 05 2016].

Vanalinna Hariduskolleeium, s.a.. *Maaailma rahvastik Rahvastikuprotsessid.* [Võrgumaterjal]
Available at: <http://www.vhk.ee/gymnaasium/oppematerjal/geograafia/rahvastik-ja-majandus/rahvastikuprotsessid-raended-rahvastikupoliitika>
[Kasutatud 14 01 2016].

Varjupaigataotlejate Majutuskeskus, s.a.. *Varjupaiga taotlemine*. [Võrgumaterjal]
Available at: <http://www.hoolekandeteenused.ee/vaokeskus/pages/est/varjupaiga-taotlemine.php>
[Kasutatud 1 05 2016].

Viirand, L., 2015. *Saksamaa teatas, et loobub Süüria elanike puhul Dublini konventsiooni rakendamisest*. [Võrgumaterjal]
Available at: <http://uudised.err.ee/v/valismaa/39ec5ab5-03f7-45ee-b5ca-48c9422a436a/saksamaa-teatas-et-loobub-suuria-elanike-puhul-dublini-konventsiooni-rakendamisest>
[Kasutatud 20 01 2016].

www.pealinn.ee, 2015. *Justiitsministeerium soovib keelata burkade kandmise riigiasutustes*. [Võrgumaterjal]
Available at: <http://www.pealinn.ee/koik-uudised/justiitsministeerium-soovib-keelata-burkade-kandmise-riigiasutustes-n157889>
[Kasutatud 06 02 2016].

Võsumets, M., 2015. *Kuulo Kutsar: milliseid haigusi võivad pagulased Eestisse tuua?*. [Võrgumaterjal]
Available at: <http://tervis.postimees.ee/3329681/kuulo-kutsar-milliseid-haigusi-voivad-pagulased-eestisse-tuua>
[Kasutatud 31 01 2016].

Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadus (2016) Riigi teataja.

Äripäev, A., 2015. *9 ohtu, mis Eestil pagulastega kaasneb*. [Võrgumaterjal]
Available at: <http://www.aripaev.ee/uudised/2015/07/22/9-ohtu-mis-kaasnevad-pagulastega-eestile>
[Kasutatud 28 01 2016].

Европейська Правда, 2015. *Через біженців у Швеції зростає рівень безробіття – МВФ*. [Võrgumaterjal]
Available at: <http://www.eurointegration.com.ua/news/2015/12/3/7041705/>
[Kasutatud 30 01 2016].

Федеральное агентство новостей, 2015. *Eurostat признался, что не знает, сколько беженцев сейчас находится в Европе*. [В Интернете]
Available at: <http://riafan.ru/413780-eurostat-priznalsya-chto-ne-znaet-skolko-bezhentsev-seychas-nahoditsya-v-evrope>
[Дата обращения: 29 04 2016].

Шмулевич, А., 2015. *АРАБСКАЯ ОСЕНЬ ЕВРОСОЮЗА*. [В Интернете]
Available at: <http://www.politrus.com/2015/10/23/europa-islam/>
[Дата обращения: 5 01 2016].

Эстонское национальное телерадиовещание, 2016. [В Интернете]
Available at: <http://rus.err.ee/v/estonia/>
[Дата обращения: 20 01 2016].

Lisad

Lisa. 1 Intervjuu küsimused

1. Kuidas Te suhtute Kreekast ja Itaaliast tulnud põgenikesse Eestis?
2. Kuidas Te arvate, kas Eesti valitsus võttis õige otsuse võtta põgenike riiki?
3. Milline on Teie hinnang, kuidas muutub kuritegevuse tase riigis põgenike saabumisega?
4. Millised kultuursed ja religioossed erimeelsused võivad tekkida põgenike saabumisega?
5. Millised muutused toob kaasa põgenike mitte võimekus kohaneda Eesti kultuuris?
6. Kuidas Teie arvates mõjutab põgenike saabumine tööturule?
7. Milline peab olema ümberpaigutatud põgenike sotsiaalabisüsteem?
8. Kas põgenikud toovad kaasa koormust riigile? Millist?
9. Milliseid probleeme toob kaasa keelebarjäär?
10. Kuidas Teie hindate uute haiguste tekke võimalusi seoses põgenike sissevooluga?
11. Mis on Teie arvamus rühmitustest, mis on astunud põgenike sissevoolu tõkestamiseks?
12. Millist poliitilist ohtu võiksid põgenikud Eestile kujutada?
13. Milliseid tegevusi peaks muutma Eesti piiridel massilise sisserände tõkestamiseks?